

ASIAA JÄSENIILLE

mainio

WWW.MTK.FI

1
2019

RUUAN ALKUPERÄ?

Ravintolaruuan
alkuperä selviää
pian ruokalistasta → 8

NALLEPAJA
Louhi-Nalle tuo
mielihyvää ja
lisätuloa → 30

PUUMARKKINAT
Vaivatonta
puukauppaa
valtakirjalla → 16

"EU-parlamenttiin tarvitaan ahkeria ja aikaansaavia edustajia." → 12

Nyt tarvitaan #äänimaalle

Tämä on politiikan supervuosi. Gallupit ennustavat suuria muutoksia Suomen poliittiseen kenttään eduskuntavaaleissa. Muuttuuko Suomen suunta?

Samoin voi kysyä Euroopan suunnasta. Toukokuun EU-vaaleihin ennustetaan aikamoista tuuletusta. Maaseudun kannalta myös nämä vaalit ovat äärimmäisen tärkeitä.

Puolueiden ohjelmia ja puheiden painotuksia kannattaa kuunnella tarkkaan. Maa- ja metsätaloudelle sovitetaan ilmastotukien viittaa, mutta miten sankarin talous ja hyvinvointi turvataan? Miten edistetään yrittämisen ja elämisen edellytyksiä myös maalla? Paraneeko omaisuudensuojat?

Nyt viimeistään kannattaa tutustua eduskuntavaalitavoitteisiimme, ilmasto-ohjelmaamme sekä näkemyksiimme EU:n tulevaisuudesta. Näihinkään vaaleihin emme lähde pelkästään puolustamaan järeäpäisesti olemassa olevaa, vaan esitämme selkeitä ehdotuksia paremman tulevaisuuden puolesta.

Kävi miten kävi, vaalien jälkeen järjestö ei jää katsomoon huutelemaan, vaan menee pelikentälle, jossa maalit tehdään ja ottelut ratkaistaan.

DEMOKRATIA ON ARVOKAS asia, jonka puolesta suomalaiset ovat taistelleet. Monessa maassa mahdollisuus vaikuttaa on vielä kaukainen haave. Äänestämisen merkitystä ei voi kylliksi korostaa. Äänestämättä jättäminen ei ole kannanotto. Se on tapa luovuttaa päätöksenteko muille.

Maaseudun äänestäjät ovat laiskistuneet. Nyt viimeistään on ryhtiliikkeen paikka.

Politiikka voi näyttää kaoottiselta ääripäiden kinastelulta ja media ruokkii tätä kehitystä. Mutta todellisuudessa suurin osa tuntemistani kansanedustajista puurttaa aidosti isänmaan asialla.

Entä eurovaalit? Ne on syytä pitää mielessä varsinkin, jos oma leipä on kytköksissä maa- ja metsätalouteen. Euroopan parlamentilla on paljon valtaa, kun puhutaan maatalouspolitiikasta tai suomalaisen metsätalouden oikeudesta kasvaa ja kukoistaa.

Eurovaalien äänestysaktiivisuus on aina todella heikko. Kun maaseutu lähtee tarmolla vaaliurille, saamme parlamenttiin voittajajoukkueen, johon voimme luottaa kovissakin paikoissa. Tässä on maaseutujytkyn paikka.

Juha Marttila
puheenjohtaja, MTK
Twitter: @Marttila Juha

Klaus Hartikainen,
päätoimittaja

Lähetä palautetta!
mainio@mtk.fi
Twitter: @KLAUHAR

Seuraava Mainio ilmestyy 27.6.

Sinä olet MTK

MAASEUTU TARVITSEE VAHVAN edunvalvojan ja asiansa ajajan. Se tarvitsee myös yhteisön, joka puhalttaa tarvittaessa vahvasti yhteen hiileen.

MTK:lla on yli satavuotiaan historiansa aikana ollut tärkeä rooli paitsi maaseudun puolustajana, myös laajemmin yhteiskuntaa vakauttavana toimijana. Järjestömme on käynyt läpi monet mullistukset selviten niistä jaloilleen. EU-jäsenyys on muovannut MTK:sta vahvan asiantuntijajärjestön, joka on tutkitusti vaikutusmahdollisuuksiltaan maamme etujärjestöjen terävintä kärkijoukkoa.

MTK:ssa luottamushenkilöiden rooli on erittäin vahva. Viljelijöiden, metsänomistajien ja maaseudun palveluyrittäjien etujärjestönä tarjoamme monia mahdollisuuksia ja kanavia yhdessä toimimiseen, vaikuttajaksi kasvamiseen ja vaikuttamiseen. Aktiivisen maatalous-, metsä- ja maaseutupolitiikkaan vaikuttamisen lisäksi tuomme maaseudun näkökulman esille paikalliseen ja alueelliseen edunvalvontaan sekä lukemattomien lakihankkeiden valmisteluun Suomessa ja EU:ssa.

Tuoreen viestinnän kehittämiskyselyn mukaan MTK:n merkitys maaseudun äänitorvena on teidän mielestänne tärkeä. Tämä rooli ei ole menettänyt merkitystään, vaan päinvastoin se nostaa päätään.

Tämän lehden mukana on MTK:n jäsenmaksulomake. Jäsenenä saat rahanarvoisia jäsenetuja, tietoa ja palveluja, mutta ennen kaikkea olet maaseudun asiaa valvovan ja edistävän järjestön jäsen. Laaja jäsenpohja ja yhdessä toimiminen tuovat vaikuttavuutta, verkostoja ja elinikäisiä ystävyssuhteita. Tähän joukkoon kannattaa kuulua.

Saara Liespää

24 RUISTA RANTEESSA

Taimitarhayrittäjä uskoo metsään ja puihin

Taimitarhayrittäjä kehittää uutta perinteisen taimituotannon ohella.

26 MENOSSA MUKANA

Maatilaopas avaa puuron tien lautasilta

MTK:n koululähettiläät vievät op-
pilaille ja opettajille oikeaa tietoa
ruuantuotannosta.

30 TAITAJA

Nalleja ja tarinoita

Päivikki Otrosen nallet lähtevät
maailmalle entisestä navetasta
Liperistä.

8 HYVÄ ME

Ruuan alkuperä ei enää häviä ravintolaan

Toukokuun alussa voimaantu-
leva asetus velvoittaa ravintolat
ilmoittamaan ruuan alkuperän.

12 TÄTÄ PÄIVÄÄ

Äänestä ja vaikuta tulevaisuuden Eurooppaan

EU-parlamenttivaalit ovat merkit-
tävät myös suomalaisen maaseu-
dun kannalta.

16 KUKKARO

Puukauppa valtakirjalla vai suoraan?

Valtakirjakauppa helpottaa
puukauppaa ja maksimoi myyjän
saaman hinnan.

18 KUUMA PERUNA

Vesijohtolinjat yksityismailla puhuttavat

Vesi- ja viemärijohtojen suositus-
sopimus uudistui.

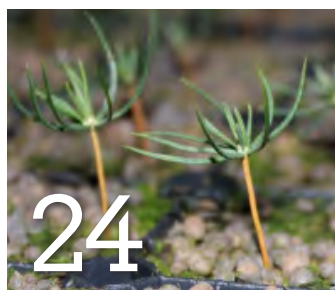

Jamii Lauttalammi

20 UUDET TUULET

Luopumistuki loppui – mitä tilalle?

Luopumistukijärjestelmän päätty-
minen herättää keskustelua. Uusi
sukupolvenvaihdoisia helpottava
järjestelmä on työn alla, mutta
sen valmistumisesta ei ole vielä
tietoa.

JULKAISIJA Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK, Simonkatu 6, PL 510, 00101 Helsinki, Vaihde 020 4131, www.mtk.fi **PÄÄTOIMITTAJA** Klaus Hartikainen, viestintäjohtaja, MTK, toimitussihteeri Anne Rauhamäki (MTK) **TOIMITUSNEUVOSTO** Tuula Dahlman, Klaus Hartikainen, Terhi Löfstedt, Heli Mutkala, Emma Pihkala, Kaisa Pihlaja, Anne Rauhamäki, Matti Tyhtilä **TOIMITUS JA ULKOASU** Viestilehdet Oy, PL 440 (Simonkatu 6) 00101 Helsinki, www.viestilehdet.fi **PAPERI** PEFC-sertifioitu UPM Fine 100 g/m2 **PAINO** PunaMusta Oy, Joensuu 2018 ISSN 2242-8712 **OSOITTEENMUUTOKSET** tiina.harju@mtk.fi tai 020 4132253 **KANSIKUVA** Kari Salonen

PALSTAT

- 4 Laari
- 7 Mitä kuuluu?
- 29 Ristikko
- 32 Jäsenedut
- 34 Kentällä
- 35 Kalenteri

SUOMI KIINNOSTI GRÜNE WOCHELLA

Suomi oli pääosassa maailman suurimmilla ruokamessuilla Berliinin Grüne Wochella 18.-27.1.2019. Näytteilleasettajien lisäksi myös messukävijät olivat tyytyväisiä Suomen messuosastoon. Tapahtuma saikin laajaa medianäkyvyyttä niin Saksassa, Suomessa kuin kansainvälisestikin.

Suursatsaus Suomen messuhalliin Grüne Woche -tapahtumassa tuotti hyvän tuloksen.

Grüne Woche -messuilla Berliinissä vieraili kymmenen messupäivän aikana noin 400 000 ihmistä. Suursatsaus herätti Suomen messuhallissa vierailleiden saksalaiskuluttajien kiinnostusta suomalaisia ruoka- ja juomatuotteita kohtaan sekä houkutteli lomaillemaan Suomeen.

MTK selvitti saksalaiskuluttajien näkemyksiä kumppanimaahankkeesta ja Suomen messuosastosta. Suomen hallissa tehtyyn kyselyyn vastanneista 70 prosenttia sanoi, että Suomen messuosasto ja näkyvyys messujen pääkumppanimaan on herättänyt heissä joko hyvin paljon tai paljon mielenkiintoa suomalaisia

ruoka- ja juomatuotteita kohtaan.

Vastanneista 60 prosenttia sanoi kokeilleensa suomalaisia tuotteita messuilla, mutta vain 7 prosentilla oli aiempaa kokemusta suomalaisista elintarvikkeista. Hieman yli puolet vastanneista sanoi kumppanimaanäkyvyyden lisänsä mielenkiintoa Suomeen matkustamista kohtaan.

Peräti 81 prosenttia kyselyyn vastanneista piti Suomen messuosastoa hyvänä tai erittäin hyvänä. Suomen kumppanimaaslogania "Aus der Wildnis" (villistä luonnosta) pidettiin myös varsin onnistuneena. Vastanneista 59 prosenttia piti sitä joko erittäin hyvänä tai hyvänä.

Kyselyyn vastanneista 84 prosenttia tiesi jo messuille tullessaan, että Suomi on ruokamessujen kumppanimaa.

Grüne Woche -messuille osallistui yli 80 suomalaisyritystä. Näytteilleasettajakyselyyn vastanneet yritykset toivoivat saavansa messuilla tuotteilleen ja palveluilleen tunnettua sekä arvokasta palautetta kuluttajilta Saksan markkinointia varten. Moni myös odotti verkostoitumista alan muiden yrittäjien kanssa. Kyselyyn vastanneet arvioivat tavoitteidensa toteutuneen pääosin hyvin.

Suomalainen arktinen ruoka ja juoma esittäytyvät saksalaisille messujen lisäksi myös erillisessä Business Finlandin järjestämässä sisäänostajatapahtumassa sekä kauppaketjukampanjoissa.

MTK oli Suomen maaosaston ja kumppanimaahankkeen pääjärjestäjä. Hanke toteutettiin yhteistyössä maa- ja metsätalousministeriön, SLC:n sekä Business Finlandin kanssa.

TEKSTI KLAUS HARTIKAINEN KUVAT ANNE RAUHAMÄKI

Eläinsuojien ilmoitusmenettely voimaan

HELMIKUUN ALUSTA ALKAEN astuivat voimaan ympäristönsuojelulakiin kirjattu yleinen ilmoitusmenettely sekä asetus ilmoituksenvaraisista eläinsuojista. Tavoitteena on selkeästi sujuvampi menettely sekä asiakkaan että viranomaisen näkökulmasta.

Asetuksella säädetään ympäristönsuojelun vähimmäisvaatimuksista ja sitä sovelletaan vain uusiin tai laajennettaviin eläinsuojiiin. Jos toiminnassa ei mikään muutu, pysyy ympäristölupa voimassa.

Eläinsuojien ilmoitusmenettely hoidetaan kunnissa. Suurin muutos ympäristölupaprosessiin verrattuna on se, että viranomaisella on 120 päivää aikaa tehdä päätös ilmoituksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

On erittäin tärkeää panostaa hakemusvaiheeseen ja ilmoittaa kaikki lomakkeessa pyydetty tiedot, sillä ilmoitusta voi täydentää vain kerran. Jos ilmoitusta ei täydennetä asetetussa

Arto Takala

Eläinsuojien ilmoitusmenettelyn uudistamisen tavoitteena on selkeämpi ja nopeampi käsittely.

määräajassa tai se on senkin jälkeen puutteellinen, jätetään ilmoitus tutkimatta eikä toimintaa saa aloittaa.

Asetuksen valmisteluvaiheessa erityistä huolta aiheuttivat asetukseen kirjatut vähimmäisetäisyydet häiriintyvään kohteeseen. Lausuntokierroksen jälkeen asetusluonnosta muutettiin niin, että eläinsuojan ja lantavaraston laajennusosa voidaan sijoittaa vähimmäisetäisyydestä poiketen, jos kiinteistöllä ei ole muutakaan soveltuvaa etäisyysvaatimuksen täyttävää paikkaa.

Poikkeamisesta ei saa aiheutua huomatta-

vaa hajuhahtaa häiriintyvissä kohteissa, kun paikalliset olot ja käytössä olevat hajua vähentävät toimenpiteet otetaan huomioon. Poikkeamispäätöksen tekee ilmoituksen käsittelevä viranomainen.

Kuntien viranhaltijoita ja neuvoja koulutetaan parhaillaan ilmoitusmenettelyyn eri puolilla Suomea. Koulutusmateriaali löytyy myös ympäristöministeriön internetsivuilta. Sivuille tulee lisäksi kysymyksiä ja vastauksia -osio.

TEKSTI ASIAANTUNTIJA AIRI KULMALA JA
LAKIMIES MINNA OJANPERÄ

Maatalouden sivuvirroista lisätuloa maataloille

MAATALOUESSA SYNTYY RUNSAASTI sivuvirtoja, joita ei tällä hetkellä vielä täysin hyödynnetä. Samaan aikaan maatalous kärsii kannattavuusongelmista.

Maatalouden sivuvirrat, kuten lannat ja lietteenä, kannattaakin nähdä arvokkaana raaka-aineena. Näitä voidaan jalostaa esimerkiksi biokaasuksi. Tällä hetkellä Suomesta kuitenkin puuttuu kiertotalousmarkkinoiden toimintamalli.

MTK haluaa parantaa ja laajentaa maatalojen tulovirtaa sekä edistää ilmastoystävällisen kiertotalouden syntymistä rakentamalla sähköisen kauppapaikan maatalouden sivuvirroille. Tämä, luultavasti maailman ensimmäinen viljelijälähtöinen kauppapaikka julkistetaan maaliskuussa.

Kauppapaikka otetaan ensin käyttöön Pirkanmaalla, ja alueen kokemusten jälkeen www.kiertoasuomesta.fi laajennetaan käytettäväksi koko maassa.

Palvelussa myytävien tuotteiden luokat on määritelty yhdessä pirkanmaalaisten maatalojen kanssa. Määrittelytyöstä vastasi Envitec-polis Oy. Palvelun teknisestä toteuttamisesta

Lari Lievenen

Maatalouden lannat ja lietteet voidaan käyttää biokaasutuotannossa.

vastaa CoReorient Oy.

Uusi toimintamalli tarjoaa suuria mahdollisuuksia aluksi Pirkanmaan maataloille. Kauppa-

paikan rakentamiselle onkin haettu osarahoitusta Leader Kantri -ohjelmasta Pirkanmaalta.

TEKSTI ELINKEINOJOHTAJA MARKO MÄKI-HAKOLA

Järjestöremontissa uudistetaan myös MTK-yhdistysten toimintaa

JÄSENMAKSUJÄRJESTELMÄN UUDISTAMISESTA PÄÄTETTIIN syysvaltuuskunnassa. Uudistuksen vaatimista mallisäännöistä on nyt saatu lausunnot kentältä, ja niiden pohjalta johtokunta tekee ehdotuksen kevätkuukauden valtuuskunnalle.

Painopiste järjestöremontissa siirtyy nyt itse toimintaan. MTK-liittojen ja -yhdistysten kehittämisohjelma käynnistettiin MTK-liittojen puheenjohtajien ja toiminnanjohtajien työpajalla.

Paikallistasolla tärkeintä on jäsenyhteyden hoitaminen, johon kuuluu jäsenkunnan yhteisöllisyyden ja yhteishengen lisääminen. Myös kuluttaja- ja koululaistyö sekä kuntavaikuttaminen nostettiin työlistan kärkeen.

Maakuntatasolla keskeisintä on päätöksen-

tekoon vaikuttaminen, sidosryhmäyhteistyö ja kuluttajatyö. Kaikessa tässä viestinnän merkitys on olennaista niin ulkoisen viestinnän kuin jäsenviestinnänkin näkökulmasta.

Tähän saadaan uusia eväitä MTK:n nettisivu-uudistuksen ja työn alla olevan viestintäohjelman sekä jäsenmaksu-uudistukseen liittyvän jäsenpalvelurekisterin avulla.

Tärkeää on myös lisätä yhteistyötä järjestön eri portaiden välillä ja mahdollistaa jäsenten mukaantulo toimintaan matalalla kynnyksellä. Hyviä malleja on jo olemassa, ja uusia ideoita on myös noussut esiin alkuvuoden MTK-yhdistysten luottamushenkilötapaisissa.

TEKSTI EDUNVALVONTAJOHTAJA PERTTU PYYKKÖNEN

KUVA PEKKA FALI

Oikean tiedon vieminen koululaisille ja kuluttajille on yksi MTK:n uuden työlistan kärkiteemoista.

Kyber-opas maataloille

KYBERMAAILMA ULOTTUU MYÖS maataloille. Tietojärjestelmät ovat osa maatalojen toimintaa, ja ilman toimivia laitteita, tietoverkkoja ja järjestelmiä maatilat eivät toimi. Kyberin taskutieto maataloille -opas tarjoaa maatalousyrittäjälle apua ja opastusta kybermaailmaan kompaktissa taskukoossa.

Nykyaikainen maatila on hyvin pitkälle automatisoitu. Lähes kaikki laitteet aina ruokintajärjestelmästä ja lypsyrobotista traktoriin ja leikkuupuimuriin ovat kiinni tietoverkoissa. Tämä altistaa maatilat kybermaailman uhkille.

Maatalousyrittäjän on entistä tärkeämpää osata toimia kybermaailmassa. Maatilan turvallisen ja tarkoituksenmukaisen tietoverkon perusteet on ymmärrettävä.

Opas sisältää maatalouden kannalta keskeisiä kyberaiheita tilan tietoverkkojen suunnittelusta ja kyberturvallisista hankinnoista palomureihin ja hyviin salasanoihin. Taskutiedon tarkoituksena on tarjota maatalouden toimijoille perustiedot tilan kyberturvallisuudesta sekä apua lisätiedon etsimiseen.

Opas on saatavilla MTK:n nettisivuilta

MTK:n ilmasto-ohjelma

Tavoitteena hiilineutraali ruoka ja metsien kasvavat hiilinielut

MTK hakee keinoja ilmastonmuutoksen hillintään maa- ja metsätaloustuotannon avulla.

MTK:n ilmasto-ohjelma kasvattaa hiilinieluja

MTK JULKAISI JOULUKUUSSA ilmasto-ohjelman, jossa esitetään päättäjille ja jäsenistölle keinoja ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi maa- ja metsätalouden avulla sekä kerrotaan, miten elinkeinot voivat sopeutua siihen. Ohjelman mukaan Suomen on ajettava kunnianhimoista ilmastopolitiikkaa kansainvälisesti.

Ilmastonmuutos on maailmanlaajuinen ongelma. Suurimmat ilmastonmuutoksen vaikutukset kohdistuvat Suomessa uusiutuviin luonnonvaroihin ja luonnon monimuotoisuuteen perustuviin toimialoihin eli juuri maa- ja metsätalouteen.

Jotta vakavilta seurauksilta välttytään, on ilmastoa lämmittävien kasvihuonekaasujen päästöjä rajoitettava ja tasapainotettava. Kestävillä maa- ja metsätaloudskäytännöillä voidaan tehostaa kasvillisuuden ja maaperän hiilensidontaa, vähentää kasvihuonekaasupäästöjä ja samalla turvata kotimainen ruuan- ja puuntuotanto.

Ilmastovaikutuksia halutaan arvioida luonnonmukaisin kriteerein ottamalla huomioon kasvualustan päästöt ja sidonta. Tutkimusta maaperän merkityksestä on tarkennettava ja energiatehokkuuteen panostettava. Muutos uusiutuvaan energiantuotantoon edellyttää energiantuotannon hajauttamista ja energiatehokkuuden parantamista.

TEKSTI JA KUVA JAMI LAUTTALAMMI

”Töitä riittää myös kotitilalla.”

Sikaverkoston puheenjohtaja Taru Antikainen edistää sekä tuottajien taloutta että eläinten hyvinvointia. Tietotaitoa viedään myös muualle Keski-Eurooppaan.

MITÄ KUULUU?

Taru Antikainen
Yhdistelmäsikatilan emäntä, Aura

Hyvinvoivia sikoja Suomessa ja maailmalla

Auralainen yhdistelmäsikatilan emäntä **Taru Antikainen** aloittelee kolmatta vuottaan sikaverkoston puheenjohtajana.

– En ole poliitikko, mutta tykkään haasteista ja tykkään ajaa asioita, Antikainen kertoo luottamustehtäviin päättämisestään.

Sikaverkoston puheenjohtajuutta edelsi vuosi jaoston puheenjohtajana. Tällä hetkellä sikaverkoston puheenjohtajaa työllistävät uuden CAP-kauden neuvottelut ja eläinten hyvinvointikorvaukset. Alkamassa on myös uusi eläinten kastraatioon liittyvä projekti yhteistyössä ministeriön kanssa.

– Kastraatio on tällä hetkellä Euroopassa tosi iso juttu, Antikainen kertoo.

Kevät on alkanut reissutunnelmissa ja takana on esimerkiksi sikojen terveyttä ja antibiootitonta kasvatusta koskenut puhe Saksan medialle Grüne Wochessa.

Kansainvälinen vaikuttaminen ja mm. tehtävä EU-komission asiantuntijajäsenenä on tuottanut tulosta.

– Tuntuu siltä, että Keski-Euroopassa aletaan vihdoin ymmärtää, että sikoja pystytään kasvattamaan pitkäsaparollisina jopa sikäläisissä olosuhteissa. Pohjois-Eurooppa on todella paljon etelää ja itää edellä kaikissa eläinten hyvinvointiin liittyvissä asioissa, Antikainen kertoo.

Vaikuttamista kuitenkin tarvitaan, sillä Antikaisen mukaan saparollisen sian kasvattaminen vaatii erilaisen johtamistyylin ja työtavat.

Töitä riittää myös omalla kotitilalla. Taru Antikainen jakaa vastuun tilasta miehensä ja tämän kahden veljen kanssa. Reilun kolmensadan emakon tilalla kaksi kolmasosaa porsaista kasvatetaan itse ja loput myydään eteenpäin.

Tilalla on tuotettu Omega 3 -rypsiporsasta täysin antibiootittomasti kahden vuoden ajan.

– Eläin saa antibiootteja ainoastaan sairastapauksissa, Antikainen kertoo.

Tuotantotapoja on hiottu myös omalla tilalla ja antibiootiton kasvatus on saanut myös kastraatiovapauden ajamisen tuntumaan entistäkin tärkeämmältä. Kastraatiovapaus laskee tulehdusriskiä, kun eläimeen ei tule turhia haavoja.

– Eläimen hyvinvointia saataisiin entisestään parannettua, kun yksi kivulias toimenpide jäisi pois, Antikainen lisää. ●

RUUAN ALKUPERÄ EI ENÄÄ HÄVIÄ RAVINTOLAAN

TEKSTI EMMA PIHKALA KUVAT ANNE RAUHAMÄKI

Uusi asetus velvoittaa
ravintolat kertomaan
ruuan alkuperän.

**Lihat tuotteiden
alkuperä kiinnostaa
kuluttajia.**

Suomi on ensimmäinen EU-maa, joka on onnistunut saamaan läpi kansallisen asetuksen ravintolaruuan alkuperän ilmoittamisesta. MTK vaikutti aktiivisesti asetuksen saamiseksi voimaan.

Euroopan Unionin komission alkuvuodesta hyväksymä kansallinen asetusta ravintolaruuan alkuperän ilmoittamisesta astuu voimaan 1.5.2019 ja velvoittaa ravintoloita ilmoittamaan näkyvästi lihan alkuperämaan tarjoilupaikoissa. MTK on ollut vaikuttamassa asetukseen yhdessä yhteistyökumppaneidensa kanssa monella tasolla.

Asetuksella halutaan nostaa kuluttajan tietoisuutta alkuperästä ja saada arvostusta tuottajalle. Arvostuksen toivotaan tuovan lisäeuroja tuottajan pussiin.

Asetus koskee kaikkia niitä lihoja, joilla on EU:ssa harmonisoidut alkuperäsäädökset eli naudan-, sian-, siipikarjan sekä lampaan- ja vuohenlihaa. Lihan alkuperämaan ilmoittaminen tulee pakolliseksi tarjoilupaikoissa eli ravintoloissa, lounasravintoloissa, laitosruokaloissa, kahviloissa ja pikaruokaravintoloissa.

Asetus on määräaikainen samaan ta-

paan kuin jo voimassa oleva pakattujen elintarvikkeiden alkuperämerkintöjä koskeva asetusta.

MTK on vaikuttanut asetukseen

MTK:n näkemyksen mukaan ruuan alkuperän ilmoittaminen on keino lisätä kuluttajan kiinnostusta ruokaan ja arvostusta koko ruokasektoria kohtaan. MTK on pitkään vaatinut myös ravintolaruuan alkuperän merkitsemiseen nykyistä selkeämpää käytäntöä.

Juuri ravintoloissa ruuan alkuperä häviää eikä sitä kerrota avoimesti kuluttajille. Alkuperää koskeva EU-lainsäädäntö on poliittisesta paineesta huolimatta edistynyt hitaasti. Suomen valtio on pyrkinyt lisäämään alkuperätietoa kansallisilla asetuksilla.

MTK:n ruokakulttuuriasiamies **Anni-Mari Syväniemi** kertoo, että MTK on ollut vaikuttamassa asetukseen monella tasolla. Ruuan alkuperän esiintuominen on oleellinen osa sekä Syvä-

Anni-Mari Syväniemi uskoo, että kuluttajatkin haluavat tietää ravintolaruuan alkuperän.

niemen että monen muun MTK:n työntekijän työkenttää.

– Kyllä tämä on ollut koko MTK:n välle sydämen asia. Mehän olemme Euroopassa ensimmäinen maa, joka sai komissiossa läpi tällaisen kansallisen asetuksen, Syväniemi kertoo ylpeänä.

Asetus ravintolaruuan alkuperän ilmoittamisesta on jatkumoa EU-parlamentin vuonna 2011 säätämälle elintarviketietoaasetukselle (1169/2011) elintarviketietojen antamisesta kuluttajille.

– Kaikki vuodet tämän asetuksen antamisen jälkeen asetusta on toimeenpantu sekä kansallisella että eurooppalaisella tasolla. Täsmennyksiä on tullut esimerkiksi siihen, miten lihan alkuperä pitää ilmoittaa, Syväniemi kertoo.

Ruuan paikallisuus voi olla pian valttia markkinoinnissa.

Tähän mennessä alkuperä on pitänyt selkeästi ilmoittaa tuoreesta ja pakastetusta naudan-, sian-, siipikarjan- sekä lampaan ja vuohenlihasta.

– Mutta sitten, kun liha menee prosessiin tai ruokaan, oli se sitten tehtaan tai ravintolassa, alkuperä häviää, Syväniemi harmittelee.

Mihin tuontiliha päättyy?

Kansallinen asetus pakattujen elintarvikkeiden alkuperän ilmoittamisesta on tuonut lihavalmistajien alkuperää kuluttajan näkyville. Ravintolassa alkuperän ilmoittaminen on kuitenkin ollut tähän asti vapaaehtoista.

– Meillä on kuitenkin Suomessa lihasa suhteellisen hyvä omavaraisuusaste. Kun kaupoilta kysytään, niin 90 prosenttia heidän myymästään lihasta on kotimaista. Mihin ne miljoonat tuontikilot lihaa sitten menevät? Ne häviävät ravintoloihin, ruokapalvelusektorille ja valmisruokateollisuuteen, Syväniemi päivittelee.

– Jos mietitään asiaa kuluttajan näkökulmasta, niin kyllähän kuluttajalla on oikeus tietää mitä hän syö. Ravintolasektori ei ole lähtenyt vapaaehtoisesti ilmoittamaan alkuperää, joten olen tyytyväinen, että meidän monella tasolla tekemämme vaikuttamistyö on edesautannut asetuksen aikaansaamisessa.

Kansallinen asetus astuu voimaan 1.5.2019. Ravintolasektorilla on vain muutama kuukausi aikaa sopeutua. Kaikki ravintolat eivät ole asiasta innostuneita. Syväniemi kuitenkin kokee, että asetus ei kuormita ravintoloita liikaa.

– Kansallinen asetus on tehty ravintoloille kiltiksi, sillä alkuperää ei tarvitse painaa esitteisiin eikä kirjoittaa nettisivuille tai ruokalistoilta. Riittää, että se on kirjattuna esimerkiksi liitutaalulle päivän menuun.

Edunvalvontatyössä sosiaalisuudesta ei ole haittaa

MTK-Etelä-Savon toiminnanjohtaja **Vesa Kallio** kehuu sekä keskusliittoa että muita MTK:n toimijoita asetuksen toteutumisesta.

– Keskusliitto on vaikuttanut konkreettisesti niihin tahoihin, joiden kautta asioihin voidaan saada muutosta, Kallio kiittelee.

– Liittotasolla olemme toki tukeneet viestintätoimintaa ja antaneet keskusliitolle taustatukea. Edunvalvontatyössä auttaa sosiaalinen luonne, mikä tarkoittaa sitä, että uskaltaa avata suunsa vähän joka paikassa.

Kallion tapauksessa "joka paikassa" tarkoittaa muun muassa aktiivista läsnäoloa sosiaalisessa mediassa sekä kirjoittelua lehtiin. Kun vaikuttamisen alla olevasta asiasta keskustellaan julkisuudessa, pitää se asiaa esillä. Ja esillä olemisella on konkreettista vaikutusta.

– Välillä minulle naureskelemaan, että kannattaako nyt joka asiasta mesota, mutta paljon tulee myös positiivista pa-

lautetta, Kallio naureskelee.

– Vaikuttamista voi jokainen tehdä joka päivä. Kun ollaan esimerkiksi kokousravintolassa, voidaan kysyä, mistä ruoka on peräisin ja herätellä keskustelua ruuan alkuperästä. Kun toimittaja soittaa, muistetaan aina kertoa oma asia, vaikka kysyttäisiin mitä.

Kallio haluaa antaa kiitosta alkuperäasetuksesta myös maa- ja metsätalousministeri **Jari Lepälle**.

– Ministeri, itsekin Etelä-Savosta, otti tämän asiakseen ja halusi viedä maaliin eikä antanut periksi, Kallio kehuu.

– Etelä-Savossa paikallinen ruoka on yksi alueen kärkiteemoista. Tätä tuodaan esille kaupoissa ja entistä enemmän teeman tulisi näkyä myös ravintoloissa. Kun asiakas menee ravintolaan, niin toivomme toki, että hän saisi tiedon siitä, että ruoka on kotimaista ja tietysti mieluiten vielä paikallista Etelä-Savosta.

Alkuperän tunteminen tuo tuottajan lähemmäs kuluttajaa

Mutta mitä asetus ravintolaruuan alkuperän kertomisesta tarkoittaa tuottajalle?

– Suoria vaikutuksia on hankala heti mitata, Syväniemi pohtii.

– Tietyllä tavalla se on arvostuksen osoitus tuottajille ja kertoo, että alkuperämaalla on väliä. Olemme vuosien ajan tuoneet esiin suomalaista alkuperää ja sen ylivoimaisia etuja kuluttajille yhdessä yhteistyökumppaneidemme kanssa. Toivon, että asetus

toteutuessaan lisää kiinnostusta ruuan alkuperään ja tätä kautta lisää ruuan arvostusta, Syväniemi toivoo.

Kallio on Syväniemen kanssa samoilla linjoilla.

– Nyt on yksi askel lisää saavutettu, ja meidän on jatkettava asiasta viestimistä. Tietoisuuden lisäämisellä toivomme tietenkin myös kysynnän lisääntyvän. Kuluttaja on saatava vaatimaan kotimaista, myös ravintolassa. Perimmäisenä tavoitteena meillä on saada korkeampaa hintaa tuotteelle ja parempaa kannattavuutta maataloudelle. Tätä työtä jatkamme, Kallio toteaa. ●

”Kuluttajalla on oikeus tietää, mitä hän syö.”

Metsänomistajat

TAKUUHUOLTO

TEBOIL

**MTK:n ja MHY:n jäsenetualennus Teboil
Yrityskortilla 3,19 snt/l bensiinistä ja dieselistä***

Myös polttoöljyt etuhintaan!

* Alennuksen saa Teboil-huoltamoilta ja -automaattiasemilta lukuun ottamatta Teboil Express-automaattiasemia.

Lisätietoja:

www.teboil.fi yrityskortit@teboil.fi

TEBOIL

huoltaa autoja ja ihmisiä

ÄÄNESTÄ JA VAIKUTA TULEVAISUUDEN EUROOPPAAN

Toukokuun lopulla järjestettävät EU-parlamenttivaalit ovat erittäin tärkeät vaalit maaseudun näkökulmasta. EU-tasolla päätetään monista Suomen asioista ja siksi EU:lla on suuri merkitys maaseudun kehittämiseksi.

Laura Kuivalahti

Kansainväliset asiat ovat tärkeitä ja ne vaikuttavat suomalaisen maatalousyrittäjän ja metsänomistajan jokapäiväiseen leipään. Suomi on osa Euroopan Unionia ja unioni päättää elinkeinoille tärkeitä asioista.

EU-parlamenttityö on varsin henkilösidonnaista. Työssä menestyy hyvin verkostoitunut parlamentin jäsen eli meppi, joka vie kompromissien hakua eteenpäin ryhmän tuella. Verkostot ja vaikutusvalta tuovat mukanaan myös merkittäviä tehtäviä ja mietintöjä parlamenttityössä.

MTK:n johtokunnan puheenjohtaja **Juha Marttila** muistuttaa, että tulevan EU-komission tulisi olla entistäkin vahvempi ja siihen me kaikki voimme vaikuttaa.

– EU-parlamenttiin tarvitaan huippuklassissa olevaa väkeä, parlamentti ei ole harjoittelu- eikä jäähdyttelypaikka. Tarvitsemme ahkeran ja aikaansaavan porukan viemään meille tärkeitä asioita eteenpäin Euroopassa, Marttila toteaa.

– Tässä on vaikuttamisen paikka, kaikki rytinällä vaaliuurnille.

Talonpoikaisjärkeä tarvitaan

Suomi on riippuvainen viennistä ja menestyvä vientiteollisuus on myös maatalouden turva. Juha Marttila muistuttaa, että ruokamarkkinoiden oikeudenmukaisuudesta käydään keskustelua koko EU:ssa. EU on myös hyväksynyt lainsäädäntöä, jolla parannetaan maatalouden asemaa ruokamarkkinoilla. Tätä ei olisi tapahtunut ilman aktiivisten parlamentaarikkojen toimintaa.

– Kaikessa näkyy se, että perheviljelyllä on vankka kansalaisten tuki Suomessa ja muualla Euroopassa. Perheviljelmiin luotetaan. Euroopan parlamentissa tarvitaan edustajia, jotka kykenevät kertomaan oikeaa tietoa kestävästä maa- ja metsätaloudesta. Maaseudun ihmiset ovat edelläkävijöitä kestävässä kehityksessä, kun pellot ja metsät pyritään jättämään hyvässä kunnossa uudelle sukupolvelle, Marttila toteaa.

Marttila näkee huolestuttavana EU:n innostuksen tarttua liian yksityiskohtaisiin kysymyksiin.

– EU:lla ei todellakaan ole osaamista eikä mandaattia linjata Suomen metsänhoidon perusteita tai viljelykäytäntöjä, Marttila toteaa.

– Parlamenttiin tarvitaan talonpoikaisjärkeä. EU voisi enemmän keskittyä

Jaana Kankaanpää

Juha Marttila muistuttaa, että jokaisen mepin on perehdyttävä EU:n yhteiseen maatalouspolitiikkaan.

siihen, miten sen ääni kuuluu kansainvälisillä areenoilla, joilla Eurooppa on esiintynyt todella aneemisesti.

Samat laatuvaatimukset tuonnillekin

Marttila muistuttaa, että EU:n maatalouspolitiikka on monimutkainen ja tärkeä kokonaisuus.

– Maatalouspolitiikkaa ei yksikään meppi voi välttää. Se tarvitsee riittävän budjetin. Emme tarvitse meppejä, joille maatalous ja ruuantuotanto ovat jäänteitä menneisyydestä.

Haluamme ääniä ehdokkaille, jotka eivät sorru maatalouspopulismiin vaan ottavat viljelijän asian vakavasti, Marttila korostaa.

Marttila kertoo usein korostavansa sitä, että Euroopan ruokaturvallisuus ei ole myytävänä. Unioni on asettanut maataloustuotannolle korkeat normit ja sen vuoksi kustannukset ovat korkeammat kuin muualla maailmassa.

– Tämä on otettava kauppasopimuksissa huomioon. Tuonnilla on oltava samat laatuvaatimukset kuin kotimaisella tuotannolla.

EU:lla haasteita edessään

Euroopan Unionin kasvu-, työllisyys- ja investointiohjelma on onnistunut kokonaisuus ja se on auttanut monia hankkeita eteenpäin myös Suomessa. Kasvu on välttämätöntä tulevaisuuden haasteisiin vastattaessa, ja tällä saralla EU on kilpailukykyinen ja haluttu neuvottelukumppani.

Juha Ruippo

EU:n parlamentti joutuu kohtaamaan tulevaisuudessa monia haasteita, toteaa Juha Ruippo.

Uhkiakin on näköpiirissä ja vieläpä aivan lähitulevaisuudessa.

– Brexit on iso riski taloudelliselle kehitykselle, markkinoilla ei ole kuin häviäjiä. Brittien hallitus otti suuren vastuun ja joutuu selvittämään ison sotkun. Markkinoiden toipuminen voi viedä vuosia, Juha Marttila toteaa.

Mikäli brittien ero EU:sta toteutuu, on sillä laajat vaikutukset koko unionin toimintaan. Samaan aikaan, kun EU:ssa on sitouduttu ottamaan uusia tehtäviä yhteisön hoidettavaksi, on merkittävä nettomaksaja lähdössä pois jakamasta kustannuksia.

Tulevan parlamentin rooli on suuri, kun EU:n budjettivaroja kohdennetaan. Monet asiat sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden, maahanmuuton sekä ilmastomuutoksen

hallinnassa on järkevämpää ja kustannustehokkaampaa toteuttaa yhdessä.

Maatalouspolitiikka ja aluepolitiikka ovat edelleen tärkeitä, ja parlamentin on huolehdittava niidenkin tasapainoisesta rahoituksesta.

– Maa- ja metsätalous kohtaa elinkeinona joka päivä ilmastomuutoksen vaikutukset konkreettisesti, MTK:n kansainvälisten asioiden johtaja **Juha Ruippo** muistuttaa.

Kauppapolitiikka entistä tärkeämpää

Viime vuosina Euroopan Unioni on onnistunut erityisesti kauppapolitiikassa. Kauppasodan uhat ovat korostaneet monenkeskisen ja sopimus pohjaisen

”Parlamenttiin tarvitaan talonpoikaisjärkeä.”

kauppajärjestelmän merkitystä, mikä on MTK:nkin pyrkimys.

EU:n kauppapolitiikka on komission toimivallassa. Parlamentti antaa komissiolle neuvotteluohjeet kauppasopimuksiin ja hyväksyy neuvottelutulokset.

Suomi on pieni ja avoin talous, joka tarvitsee vientiä. Metsäsektori on hyvä esimerkki vientisuuntatuneesta elinkeinosta, jonka kehittymisen takaavat globaalit kauppaverkostot.

Viimeistään Venäjän vientikielto nosti kauppapolitiikan tärkeyden myös elintarvikemarkkinoilla esiin. Markkinahäiriöiden aikana uudet vientimahdollisuudet ovat tärkeitä.

Elintarvikesektorin tilanne poikkeaa merkittävästi muista sektoreista. EU on

rakentanut oman elintarviketuotantonsa mallin pitkäaikaisella yhteistyöllä alan toimijoiden kanssa.

– Me tiedämme eurooppalaisen ruuan alkuperän pellolta pöytään. Emme käytä hormoneja tai lääkeaineita kasvun edistämiseen. Emme peitele elintarviketietojen heikkoja kohtia lihan pintadesinfioinnilla. Tästä haluamme pitää kiinni yhdessä parlamentin kanssa, Ruippo vakuuttaa.

Uudet kauppasopimusneuvottelut Mercosur-maiden ja USA:n kanssa ovat nostamassa uudelleen esiin eurooppalaisen varovaisuusperiaatteen elintarvikealalla. MTK edellyttää, että tulevan parlamentin jäsenet pitävät kiinni myös tasapuolisesta kilpailuasetelmasta. ●

FAKTA EU-PARLAMENTTI-VAALEISTA

EU-kansalaiset valitsevat

Euroopan parlamentin jäsenet eli mepit vaaleilla viiden vuoden välein. Kukin jäsenmaa järjestää EU-vaalit oman kansallisen lainsäädäntönsä puitteissa. Suomessa vaalit järjestetään sunnuntaina 26.5.2019.

Parlamentin tehtävä on toimia kansalaisten äänenä EU-tasolla, ja se toteuttaa tätä tehtävää sekä lainsäätäjänä että budjetti- ja valvontavallan käyttäjänä.

Toukokuun 2019 EU-vaaleissa Euroopan parlamenttiin valitaan 705 jäsentä. Suomen paikkamäärä kasvaa samalla yhdellä 14 jäseneseen, mikäli Yhdistyneen kuningaskunnan eli Iso-Britannian ja Pohjois-Irlannin ero Euroopan unionista toteutuu maaliskuun lopulla 2019.

Euroopan parlamentin jäsenet järjestäytyvät poliittisten ryhmien mukaan, eivät kansallisuuksittain. Poliittisen ryhmän muodostamiseen tarvitaan 25 jäsentä vähintään seitsemästä jäsenvaltiosta.

Lähde: Euroopan parlamentti, Suomen toimisto

Äänestäminen on mahdollisuus muutokseen

– **ÄÄNESTÄMINEN KUULUU** kaikille kansalaisille, se on oikeutemme ja velvollisuutemme. Kaikki vaikuttamisen kanavat kannattaa käyttää ja äänestäminen on nimienomaan kanava vaikuttamiseen, MTK:n johdon erityisavustaja ja vaalivaikuttaja **Tiina Perho** sanoo.

– EU vaikuttaa vahvasti maa- ja metsätalouden kannattavuuteen. Siksi parlamenttiin on äänestettävä edustajia, jotka toimivat suoraselkäisesti elinkeinojemme puolesta, muistuttaa MTK:n johtokunnan puheenjohtaja **Juha Marttila**.

Fortum HorsePower

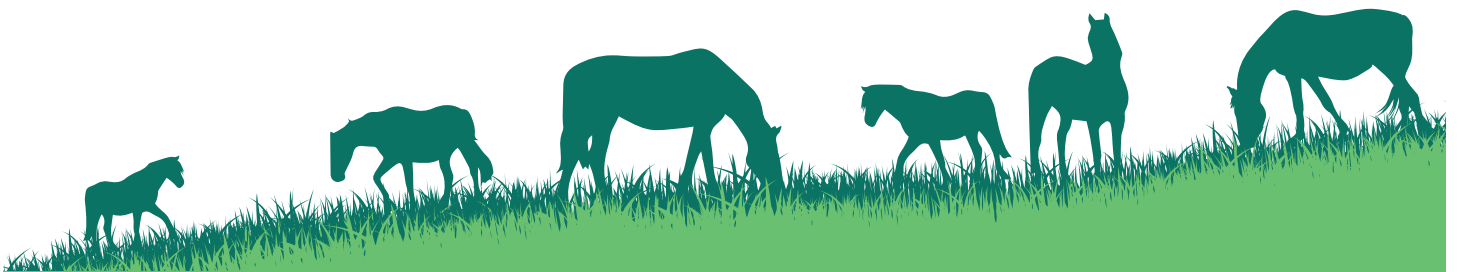
**Helppo ja ympäristöystävällinen ratkaisu
tallin kuivike- ja lantahuoltoon.**

**Fortum HorsePower asiakaspalvelu
ma-to 8-16**

horsepower@fortum.com

puh. +358 40 642 9111

fortumhorsepower.com

**Join the
change**

 fortum

PUUKAUPPA VALTAKIRJALLA VAI SUORAAN?

Metsänhoitoyhdistysten valtakirjakauppa on puun myyntiä välittäjän avulla. Se sopii helppoa metsätaloutta arvostavalle metsänomistajalle.

TEKSTI ANNE RAUHAMÄKI KUVAT PÄIVI MÄKI JA NIKLAS VAISSI

Mikko Tirola kannustaa metsänomistajia käyttämään metsänhoitoyhdistysten valtakirjakauppaa.

”Puukauppansa kilpailuttava metsänomistaja huolehtii koko metsänomistajakunnan puolesta puun hinnasta.”

Metsäasiantuntija Voitto Vauhkonen tutustumassa leimikkoon.

Puumarkkinoilla on hyvä vire. Metsissä riittää puuta ja erityisesti nuorissa metsissä on hoitotarvetta ja hakkuurästejä. Metsäyhtiöt pyrkivätkin saamaan entistä useamman metsänomistajan suoraan sopimusasiakkaaksi.

– Tavoitteena on saada metsänomistajan kanssa asiakkuus, jossa ei kilpailuteta puukauppoja eikä valvota puun katkontaa. Sopimusasiakkuuden porkkanaksi tarjotaan erilaisia bonuksia, takuuhintoja ja etuja metsänhoitotöistä, sanoo MTK:n metsävaltuuskunnan puheenjohtaja **Mikko Tirola**.

Tällä on kuitenkin Tirolan mukaan kääntöpuolensa. Takuuhinnoittelu on rakennettu sitä varten, että kysynnän kasvessa sillä voidaan jarruttaa puun hinnan nousua. Jos liian moni metsänomistaja sitoutuu sopimukseen, ei puun hinta nousekaan, kun kilpailutettavaa puuta ei tarvitse ostaa merkittäviä määriä.

– Puukauppansa kilpailuttava metsänomistaja huolehtiikin koko metsänomistajakunnan puolesta puun hinnasta, muistuttaa Tirola.

Valtakirjakauppa on edunvalvontaa

Metsänhoitoyhdistyksessä valtakirjaleimikko kilpailutetaan kaikkien alueen puunostajien kanssa siten, että myös puun katkontaennuste otetaan huomioon.

– Tukin ja kuidun hinnan ero on niin suuri, että katkonnalla ratkaistaan puu-

kaupan onnistuminen. Yhteen sopimus-kumppaniin sitoutuneelta jää helposti leimikon paras katkontapotentiaali huomiotta ja se näkyy pienempänä tukkitilinä, Tirola valistaa.

Valtakirjalla puun myyminen on hänen mukaansa yhtä vaivatonta kuin sopimusasiakkaan suora puukauppakin, sillä valtakirjan allekirjoitus riittää.

– Valtakirjakauppa on erityisen hyvä kauppatapa etämetsänomistajalle tai sellaiselle metsänomistajalle, joka ei halua tai osaa itse valvoa korjuuta ja katkontaa.

Metsänhoitoyhdistys on ajan hermolla

Metsänhoitoyhdistys Pohjois-Savon metsäasiantuntija **Voitto Vauhkonen** vahvistaa Tirolan näkemyksen. Metsäyhtiöt ovat Vauhkosen mukaan viime vuosina olleet hyvin aktiivisia tarjoamaan erilaisia sopimusasiakkuuksia metsänomistajille.

– Varsinkin niiden, jotka eivät säännöllisesti myy puuta, kannattaa käyttää valtakirjamyyntiä, Vauhkonen painottaa.

Tosin kaikkien metsänomistajien pitäisi hänen mielestään hyödyntää valtakirjakaupan tuomat edut.

– Metsänhoitoyhdistyksen toimihenkilö on jatkuvasti ajan hermolla puukauppatilanteesta ja eri ostajien liikkeistä. Myytävät erät ovat usein laadultaan erilaisia, joten se ”tuttu” hyvä ostaja ei aina ole paras kumppani puukauppaan. Tukin katkontahan ratkaisee puukaupan lopullisen onnistumisen. Sopimusasiakas on yhden ostajan katkonnan varas-

sa, Vauhkonen muistuttaa.

– Valtakirjakauppaosuus vaihtelee yhdistyksemme alueella toimihenkilöittäin, mutta keskimäärin reilut puolet menee valtakirjakaupalla.

Vauhkonen tietää mistä puhuu, sillä hänen omalla toimialueellaan noin 97 prosenttia puukaupoista tehdään valtakirjakauppoina.

– Pelkkiä tarjousten pyytämisiä ei juuri ole, vaan hoidamme koko paketin. Asiakassuhde on luottamuksellinen ja vahva, Vauhkonen luonnehtii.

Pienet ja keskisuuret sahat ostajina

Monelle sahayrittäjälle valtakirjakaupat ovat elinehto. Pohjois-Savon alueella toimivan Iisalmen Sahat - IPO Woodin puunostaja Ilpo Nuutinen sanoo, että yhdistyksen valtakirjapuulla on tärkeä rooli sahan puunhankinnassa. Oleellista on helppous.

– Säästäähän se aikaa. Suoraan kauppaan saa varata päivän per myyjä, kun käy tutustumassa leimikkoon. Yhdistyksen kautta ostaessa ehtii monta leimikkoa päivässä, Nuutinen kertoo.

Nuutisen mukaan suorien kauppajen osuus on jonkin verran lisääntynyt, mutta määrät ja osuudet vaihtelevat paljon vuosittain. Hän on kuitenkin huolissaan myös siitä, että ”taloja tyhjenee koko ajan” eli Pohjois-Savosta muutetaan työn perässä muualle ja metsänomistajien metsätietämys häviää.

Asiantuntijoiden tarve puukaupassa ei siis ainakaan vähene. ●

VESIJOHTOLINJAT YKSITYISMAILLA PUHUTTAVAT

MTK, SLC ja Kuntaliitto ovat uudistaneet vesi- ja viemärijohtojen suositussopimuksen, joka koskee maahan kaivettavien johtojen rakentamista ja kunnossapitoa. Sopimusta voivat soveltaa kuntien omistamat vesihuoltolaitokset mutta myös yksityiset vesiosuuskunnat.

MTK:n, SLC:n ja Kuntaliiton suositussopimuksessa on huomioitu myös maakaapelointiin liittyvät asiat silloin, kun työn tekijänä on kunta. Sähkölinojen rakentamiseen muutoin sovelletaan MTK:n, SLC:n sekä Energiategollisuuden yhteistä suositussopimusta.

Maanomistajalle johdon rakentamisesta ja sijoittamisesta aiheutuvista

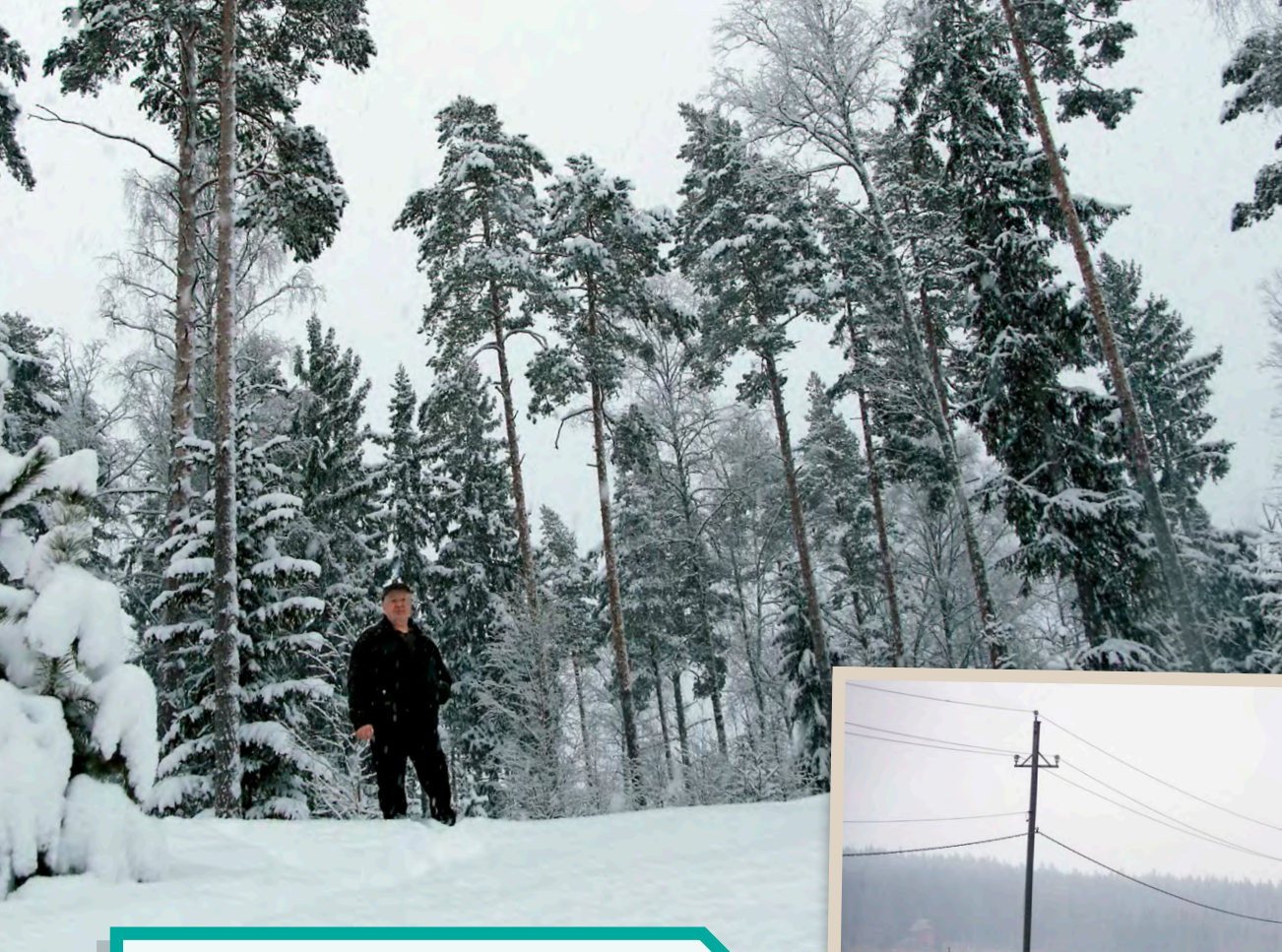
kuluista maksettavat korvaukset perustuvat täyden korvauksen periaatteelle, ja korvaukset sovitaan osapuolten kesken tapauskohtaisesti.

– Emme ota kantaa euromääräisiin korvaustasoihin. Selvää kuitenkin on, että maanomistajan ei tule joutua tässä maksumieheksi. Halusimme myös nostaa esille riittävän tiedottamisen tarpeen linjaa suunniteltaessa ja rakennettaessa, kuvailee MTK:n lakimies **Leena Kriste-ri** suositussopimuksen sisältöä.

Kaupunki vai osuuskunta?

Vantaalla asuvan viljelijä **Esa Auerkarin** kotilaaksoa kiertävät Lepsämänjoen lisäksi kauniit kalliit. Maahan kaivettavien johtojen näkökulmasta puhutaan kalliista kohteesta ja kustannusläästä.

– Kaupunki haluaa panostaa uusiin asutuskeskuksiin, ja meidän kylä on tippunut kaupunki-infran kyydistä pois. Olen todella hämmästynyt kaupungin passiivisuudesta asian ympärillä, Auerkari manaa.

Esa Auerkari on tyytyväinen MTK:n, SLC:n ja Kuntaliiton suositus sopimukseen, joka selkeyttää vesijohtolinjojen kaivamista.

MTK:N SUOSITUSSOPIMUKSET LÖYDÄT VERKKOSIVUILTAMME:

• www.mtk.fi/sopimusmallit

Sähkölinojen rakentamiseen voidaan soveltaa Energialiiton, MTK:n ja SLC:n yhteistä suositus sopimusta.

Muutama aktiivi lähti kylällä vetämään vesi- ja viemärijohtojen rakentamiseen tähtäävää vesiosuuskuntahankeä. Kyseessä on itsenäinen toimija, joka on noin vuoden aikana saanut jo monta kyläläistä mukaan. Parikymmentä liittyyä kuitenkin vielä uupuu, jotta hanke saisi puuttuvan rahoitusosuuden katettua.

Vaikuttaisi, että hanke saattaa seisahtua vuodeksi tai pari, mistä Auerkari ei vaikuta olevan erityisen pahoillaan. Auerkarilla on maillaan porakaivo rauta-manganisudattimiseen sekä umpisäiliö ja suodatinkenttä jätevesille, joilla hänkin tulee toimeen ilman kunnallistekniikkaakin. Kertainvestointi veden puhdistamiseksi tällä tavoin on kohtuullisen pieni.

Tarkkana, mihin kaivetaan...

Hankkeeseen on liittynyt paljon kysymysmerkkejä.

”Maksettavat korvaukset perustuvat täyden korvauksen periaatteelle.”

– En ole kiinnostunut hankkeesta, mutta en pistä hanttiinkaan. Rasitetielle tai sen sivuun saisivat kaivaa. Se olisi selkeää, koska se on tälläkin hetkellä kunnan ylläpitämä, Auerkari sanoo.

– Kaivu tehtäisiin suunnittelutoimiston suunnitelmien mukaan kuitenkin paljolti ihmisten tonttien kautta, koska kaupunki asfalttoi kesällä tien ensi ker-

taa sen historiassa. Kaivaminen olisi näin mahdollisimman halpaa. Valmiita puutarhoja kaivettaisiin ylös ja ilmaiseksi totta kai. Samassa yhteydessä puhuttiin valokuidusta, jolloin myllettäisiin maat uudestaan eikä samalla kertaa, hän lisää päätään pyöritellen.

...ja millä ehdoilla

Kun hankkeen tiimoilta alettiin keskustella maanomistajien kanssa, uhkailtiin Auerkariakin maan pakkolunastuksella. Sopimus pohjan mukaan maanomistus olisi siirtynyt vesiosuuskunnalle.

– Näin sen ei missään nimessä kuulu mennä. Omistusoikeus ei näissä projekteissa siirry, kyse on käyttöoikeuden rajoituksesta, Leena Kristeri kritisoi asiasta kuultuaan.

– Kristeriltä sainkin käyttöni paremman sopimus pohjan, johon itsekin mieluummin nimensä laittaisi. Tarkkana on oltava, Auerkari huokaa. ●

LUOPUMISTUKI LOPPUI

Luopumistukijärjestelmä on kannustanut viljelijöitä sukupolvenvaihdokseen jo vuosikymmenten ajan. Mitä luopumistuen lakkauttaminen tarkoittaa ja millaista järjestelmää sen tilalle tarjotaan?

Ennen varsinaista eläkeikää pysyvästi lopettaville viljelijöille ja poronhoitajille myönnetty luopumistuki (LUTU) on lakkautettu. Luopumistukijärjestelmän voimassaolo päättyi 31.12.2018, eikä sen jälkeen ole enää myönnetty uusia luopumistukia.

MTK:n maatalouslinjan tutkimuspäällikkö **Juha Lappalainen** myöntää, että luopumistukijärjestelmän lakkauttaminen on aiheuttanut viljelijöissä odotetun negatiivisia reaktioita.

– On ymmärrettävää, että tämä

tilanne aiheuttaa hämmennystä. Järjestelmä on kuitenkin ollut voimassa koko EU-jäsenyysajan, ja se todistetusti edistää sukupolvenvaihdoksia ja helpottaa nuorten viljelijöiden pääsyä alalle. Vaikka EU:n nykyiset valtiontukisäännöt mahdollistavat monenlaisia tukijärjestelmiä perussabluunan ulkopuolelle, niin luopumistuen tilalle ei tällä hetkellä ole oikeastaan mitään järkevää vaihtoehtoa, Lappalainen sanoo.

Seuraavan ohjelmakauden osalta tilanne näyttäisi ainakin tällä hetkellä paremmalta.

– Nuoret viljelijät ovat EU-maatalouspolitiikassa keskiössä, joten kyllähän se tarkoittaa, että luopumiseenkin on saatava jotain tukea, Lappalainen lisää.

Uusi järjestelmä työn alla

EU-komissio on väläyttänyt luopumistukijärjestelmän korvaajiksi kolmea vaihtoehtoa. Ensimmäinen vaihtoehto olisi ”exit payment”, jossa maksetaan tilasta luopujalle korvausta. Toisena vaihtoehtona on tarjottu mentorointia, jossa luopuva sukupolvi ohjaa ja kouluttaa tulevaa sukupolvea. Kolmas vaihtoehto olisi peltoresurssin ohjaaminen jatkaville tiloille.

– Tällä hetkellä vaikuttaisi siltä, että kaikki vaihtoehdot ovat toteutettavissa, mutta mitään läpihuutojuttuja ne eivät ole. Ne kaikki ovat yhteistyötä käsittelevän artiklaluonnoksen alla, ja esitetyssä muodossa artikla ei ole näille toimille paras mahdollinen, Lappalainen toteaa.

Lappalainen arvelee, että luopumis-

Vanhan luopumistuen korvaavaa järjestelmää saadaan vielä odottaa. Vaarana on spv-kauppojen viivästyminen.

– MITÄ SEN TILALLE?

tuen korvaajaa saadaan vielä odotella.

– Asia menee seuraavan ohjelmakauden eli vuosien 2021-2027 toimeenpääntöön. Vaikuttaisi kuitenkin siltä, että se ei ehdi uudelle ohjelmakaudelle, joten jonkinlaisella siirtymäkaudella mennään. Käytännössä korvaava järjestelmä voitaisiin saada joko vuodelle 2022 tai 2023.

Luopumistuen lakkauttaminen saattaa hidastaa viljelijöiden sukupolvenvaihdoksia.

– Tilanteet, joissa pystytään tekemään osittainen sukupolvenvaihdos, siirtyä yhtymään tai ottaa jatkaja välvaiheen ajaksi tilalle palkkatöihin toimivat. Mutta jos tila ei anna toimeentuloa yhdelle tai kahdelle lisähenkilölle, niin sukupolvenvaihdos käytännössä lykkääntyy. Jos spv tällöin tehdään, jäävät luopujat tyhjään päälle, Lappalainen pohtii.

– Kentällä on yritetty rummuttaa, että järjestelmä loppuu ja se näkyy myös spv-tilastoissa, mutta Lutu-järjestelmä ei kuitenkaan olisi hyödyttänyt niitä tiloja, joissa luopuminen ei vielä esimerkiksi

ikärajan takia olisi ollut mahdollista, Lappalainen jatkaa.

Luopumistuen korvaajalta toivotaan joustoa

Eteläpohjalainen lypsykarjatilallinen ja MTK:n johtokunnan tuore kasvo **Kaisa Pihlaja** on yksi viimeisiä luopumistukisitoumuksen tehneitä tilallisia. Luopumistukijärjestelmän lakkauttaminen pisti vauhtia sukupolvenvaihdokseen, joka tehtiin vuoden 2018 viimeisenä päivänä. Pihlaja oli tilalla maatalousyhtymän jäsenenä jo ennen lopullista sukupolvenvaihdosta.

Pihlajan vanhemmat ovat yhä mukana tilan töissä. Luopumistuen osalta mennään vielä uinuvaa kautta, eli vanhemmat ovat tilalla virallisesti palkkatöissä ennen luopumistuelle pääsyä.

– En tiedä olisiko meillä ihan vielä tehty sukupolvenvaihdosta, jollei aikaraja olisi ollut vastaan. Ratkaisu päätettiin kuitenkin tehdä nyt, sillä muuten vanhempien eläkkeelle siirtyminen olisi ve-

nähtänyt todella pitkälle, Pihlaja kertoo.

Pihlaja on toiminut aktiivisesti Maa-seutunuorten valiokunnassa, joka on kiinnostunut saamaan luopumistuelle korvaajan mahdollisimman pikaisesti.

– Maaseutunuorille tärkeintä on ajaa niiden nuorten asiaa, joilla olisi jo kova into päästä puikkoihin ja kehittämään omaa tilaansa, Pihlaja kertoo.

Nuoret toivovat, ettei turha jäähdyttely lisääntyisi tiloilla, vaan sukupolvenvaihdokset tehtäisiin tulevaisuudessakin tilan elinkaaren kannalta otollisena hetkenä.

– Monella tilalla on ihan ymmärrettävästi ikääntymisen myötä riskinä se, että voimat vähenevät. Nuorten kannalta se jäähdyttelyn jälkeinen aika on kuitenkin valtava työmaa, Pihlaja pohtii.

– Toimintaan ja uuteen korvaavaan tukijärjestelmään kaivataan ennen kaikkea joustoa kumpaakin osapuolta kohtaan. Pelkkä aloittajan tukeminen ei riitä, vaan myös luopuva osapuoli tulee huomioida.

Lutu-järjestelmän päättymisen vauhditti Kaisa Pihlajan kotitilallaan tekemää spv-kauppaa.

Tuottajien omistama lakitoimisto

Olemme Maanomistajien Arviointikeskuksessa erikoistuneet maa- ja metsätaloustuottajien, maaseudun yrittäjien ja kiinteistön-omistajien lakiasioihin sekä kiinteistöjen arviointeihin. Olemme lakitoimisto, jossa on perinteistä laajempi palvelutarjonta ja etumme on laaja maaseudun tuntemus.

Arviointikeskuksen asiantuntijapanoksella on saavutettu onnistuneita ratkaisuja!

Lakimiehemme ja kiinteistönarvioijamme hoitavat toimeksiantoja ympäri Suomea. Palvelemme asiakkaitamme neuvonnasta oikeudenkäynteihin asti.

Arviointikeskuksen asiantuntijat

Helena Älgars
toimitusjohtaja, VT
puh. 0500 665 655

Timo-Matti Torppa
varatuomari, OTM
p. 040 138 5890

Erika Mäkinen
lakimies, OTM
puh. 050 498 9908

Kiinteistöt ja rakentaminen, tieasiat, kaavoitusasiat, maankäyttösopimukset ja kehittämiskorvaukset, tuulivoimasopimukset, ympäristöasiat ja -luvat, luonnonsuojeluoikeus, maa-ainesasiat ja kaivoslainsäädäntö, maaperän saastuminen ja jäteasiat, vahingonkorvausasiat, riita-asioiden neuvottelut ja oikeudenkäynnit, perhe- ja jäämistöasiat, SPV-asiat

Antti Orama
arviointipäällikkö
DI, AKA, KHK
p. 0400 488 680

Matti Äijälä
kiinteistönarvioija
DI, AKA, KHK
p. 0400 157 175

Vesa Hakola
kiinteistönarvioija
AKA, aluejohtaja
p. 0400 507 222

Sirpa Haapanen
hallintopäällikkö
p. 0400 502 2874

Lunastustoimitukset ja -korvaukset, kaupunkimaan arviointi, maa- ja metsätaloustuottajien ja toimituskiinteistöjen arviointi, yhdyskuntarakentamisen arviointiprojektit

www.arviointikeskus.fi
www.facebook.com/arviointikeskus
www.twitter.com/arviointikeskus

Asiakaspalvelu, päämiesten lunastus-korvaukset, markkinointi-viestintä, projektit, hallinnolliset asiat

ESPOO
p. 020 7411 050
SEINÄJOKI
p. 020 7411 066
OULU
p. 020 7411 064

Arviointikeskus
Maanläheinen lakitoimisto

Kannustimia tarvitaan molemmille osapuolille

Pihlaja naurahtaa, että maataloustuotannossa jatkajien määrä ei ole valtava. Tukijärjestelmien väliinputoajia kuitenkin löytyy.

– Nyt kun kaikki on ladattu tulevan tukikauden varaan, niin kyllä tässä vähän suvantovaihetta mennään. Toisaalta pitää muistaa, että CAP:n kokonaisrahapotti ei ole kasvamassa mihinkään. Kyse on enemminkin siitä, miten sitä rahapottia jaetaan. Isoja ratkaisuja ei ole varmaankaan tarjolla.

Pihlaja myöntää, että luopumistuessaakin oli ongelmansa, eikä järjestelmä ollut enää täysin tätä päivää. Luopumistukijärjestelmän loppuminen voi kuitenkin pahimmillaan johtaa siihen, että sukupolvenvaihdos jää tyystin tekemättä.

– Tämän kaiken hulluuden keskellä positiivista on se, että vaikka EU poisti meiltä tämän luopumistuen, niin toisaalta EU:ssa on myös herätty miettimään, että sukupolvenvaihdosten edistämiseksi tarvitaan kannusteita jatkajien lisäksi myös luopujille, Pihlaja miettii.

– Tänä päivänä maatilat alkavat olla sen kokoisia, että sukupolvenvaihdoksen tekeminen ei ole enää mikään pikku juttu. Rahan lisäksi kyseessä on iso henkinen muutos kummallekin osapuolelle. Siihen vaiheeseen pitää olla aikaa ja rahaa käytettävissä. ●

”Jäähdyttelyn jälkeinen aika on nuorille valtava työmaa.”

Kaisa Pihlaja
muistuttaa, että nuorilla on kova into päästä tilan ohjaksiin.

ISKU

Tee eettisesti kestävä
valinta ja valitse kotiisi
kotimaiset huonekalut.

UNIGOLD

Suosittu kotimainen
Unigold-sänkymallisto
on nyt uudistunut.
Tervetuloa tutustumaan!

MTK:n ja metsänhoitoyhdistysten
jäsenet ovat oikeutettuja saamaan
erikoisetuja Iskun myymälöistä.
Tervetuloa hyville kauppoille!

isku.fi

TAIMITARHAYRITTÄJÄ USKOO METSÄÄN JA PUIHIN

Salon Kiskossa toimiva Puut -taimitarha on Suomen eteläisin metsäpuiden taimia kasvattava taimitarha.

Puut -taimitarha syntyi kymmenisen vuotta sitten, kun tuoreen agronomin, **Pekka Uusitalon**, piti keksiä maatilalle uutta tuotantoa. Uusitalon isä piti vielä sikalaa, mutta kun sen jatkaminen ei enää tullut kysymykseen, päätti Pekka Uusitalo perustaa taimitarhan.

– Kymmenen kuukautta vuodessa menee taimitarhan töissä, loput peltohommissa ja vähän pitää lomaillakin, Uusitalo kertoo ajankäytöstään.

Keskitalvella tarhalla pestään ja desinfioidaan taimikennoja. Maaliskuun lopulla kylvetään uudet taimet kasvamaan kasvihuoneisiin ja kesällä ne siirretään ulos. Lokakuun puolivälissä alkaa taimien pakkaaminen laatikoihin istutusta odottamaan.

Taimia tuotetaan vuosittain noin kaksi miljoonaa kappaletta ja niistä suurin osa on kotimaisten metsäpuiden taimia. Valikoimasta löytyvät myös joulukuusi, visakoivu, tervaleppä, aitakuusi ja tammi.

Siemenviljelyssiemen tuo jalostusetua

Eteläinen sijainti tuo taimien kasvatukseen etuja mutta myös ongelmia. Tukkuostajille on tärkeää, että puiden viljelyssä käytetty siemen on jalostettua viljelyssiementä.

– Siinä puun kasvattaja saa jalostushyödyn eli jopa 20 prosenttia paremman

Kennoon mahtuu 180 tainta ja suurkanvatusalustalle 300 kennonä. Männyn pikkutaimet odottavat pakkasvarastossa kevättä.

kasvun kaupan päälle. Se kannattaa ehdottomasti hyödyntää, Pekka Uusitalo sanoo.

Uusitalon taimitarhalla käytetään pääosin kotimaista siementä, mutta koska kuusella on ollut pulaa siemenviljelyssiemenestä, on siemeniä jouduttu jonkin verran ostamaan Ruotsista.

– Männyllä ja koivulla ei ole ollut samaa ongelmaa, Uusitalo kertoo.

Suurin osa taimista menee metsänhoitoyhdistysten kautta yksityismetsiin, lähinnä Lounais-Suomeen.

– Siemenen alkuperä määrittelee käyttöalueen. Pieniä eriä taimia lähetetään aina Keski-Suomeen saakka, Uusitalo sanoo.

Säiden armoilla

Taimitarhalla eletään vuosirytmisissä säiden mukaan. Taimien laatu varmistetaan siten, että taimitarhan kaikki taimet talvehtivat pakkasvarastoissa eivätkä ulkona lumihangessa kuten pohjoisessa.

– Lumen tulo on liian epävarmaa ja tautiriski kasvaa, kun lumet sulavat liian aikaisin, Uusitalo kertoo.

Taimitarhan kannalta sateinen vuosi on pahin, kuiva ja kuuma paras.

– Kastelemaan pystyy kyllä, mutta sade vie lannoitteet helposti mennessään ja tuo tauteja. Keväthalla on myös paha siinä vaiheessa, kun taimet on jo nostettu ulos, Uusitalo kertoo.

Pekka Uusitalo kasvihuoneen edustalla.

Tarhalla on viisi kasvihuonetta, jotka lämpiävät pääosin oman metsän puusta tehdyllä hakkeella.

Kasvatuskennojen siirto pesuun ja desinfiointiin meneillään. Taimitarha työllistää kaksi henkilöä ympäri vuoden ja vaihtelevan määrän kausityövoimaa.

”Taimitarhalla eletään vuosirytmissä säiden mukaan.”

Riskienhallinta avainasemassa

Sienitaudit iskevät pieniin taimiin helposti, joten niiden välttämiseksi tehdään paljon töitä.

– Kennot pestään ja desinfioidaan ennen kasvatusta, ja puita on kaadettu ulkokasvatusalueen läheltä, koska niistä voi levitä tauteja. Havainnointi on tärkeää ja tarvittaessa käytetään kasvinsuojeluaineita, Uusitalo listaa riskienhallintatoimia.

Suomessa metsäpuiden jalostus on aika varovaista, sillä meillä halutaan, että puut ovat terveitä. Perimältään monimuotoinen jalostusaine kestääkin paremmin tauteja.

– Tulevaisuudessa varmasti jalostus kehittyy ja tauteja kestäviä kasviyksilöitä

pystytään ehkä kloonamaan, Uusitalo pohtii.

Kaikki koneet Puut -taimitarhalla on enemmän tai vähemmän rakennettu tai ainakin tuunattu itse, ja siinäkin huomiota on kiinnitetty tautiriskin hallintaan.

– Toki siinä säästää rahaa ja esimerkiksi tautiriskin kannalta on oleellista, että on pystytty tekemään linjasto, jossa taimiin ei missään vaiheessa tarvitse koskea käsin, Uusitalo kertoo.

Tryffeleitä kaupan päälle?

Taimitarhan erikoisuus ovat sieniympätyt taimet. Tammen juuristoon voi jokylvövaiheessa ympätä tryffelin itiöitä,

jotka noin kuuden vuoden kuluttua voivat tuottaa tryffelisatoa. Pekka Uusitalo näkee sienisymbioosin hyödyntämisen loistavana mahdollisuutena.

– Tryffelinkasvatuksella voisi Suomessa olla tulevaisuus, sillä tryffelillä on kysyntää maailmanlaajuisesti ja Keski-Euroopan tryffelintuottajilla on vaikeuksia, Uusitalo ennustaa.

Tryffelintuotanto voi tulevaisuudessa onnistua myös pohjoisilla puulajeilla.

– Kuusi ja mäntykin on saatu meillä, ensimmäisenä pohjoismaissa, kasvattamaan sienijuurisymbioosi, mutta vasta parin kolmen vuoden päästä nähdään, alkavatko ne tuottaa tryffelisatoa, myhäilee Uusitalo. ●

Heidi Siivonen, MTK:n uusi maataloas Senja Luomajärvi ja Tuija Rantalainen pyörittävät Educa-messuilla onnenpyörää.

MTK-Pohjois-Savon Sirpa Lintunen kertoo lapsille ruuan alkuperästä. Hän näkee todellista tarvetta koululähettilästyölle.

MAATILAOPAS AVAA PUURON TIEN LAUTASILLE

MTK tuo modernia maataloutta kouluihin oppilaitosyhteistyön avulla. Uudenmaan alueen kouluilla on mahdollisuus tilata kouluihin MTK:n omia maatalooppaita. Oppilaitosyhteistyötä tehdään myös maataloustuottajaliitoissa ympäri Suomen.

TEKSTI EMMA PIHKALA

Harvalla pääkaupunkiseudun koululaisella on käsitys siitä, millaista työtä maataloilla tehdään. MTK onkin halunnut tuoda modernia maataloutta tutuksi lapsille Uudenmaan alueella tehtävän oppilaitosyhteistyön myötä.

Maataloustietoisuuden lisääminen ei rajoitu pelkästään eteläiseen Suomeen, sillä oppilaitosyhteistyötä tehdään myös maataloustuottajaliitoissa ympäri Suo-

men. MTK-Pohjois-Suomessa on käynnistynyt yhteinen koululähettiläs-projekti Oulun ammattikorkeakoulun luonnonvarayksikön opiskelijoiden kanssa.

Metropolialueella erityistarve oppilaitosyhteistyöhön

MTK-Keskusliiton järjestökoulutus on tarjonnut maataloustuottajaliitoille koululähettiläsvalmennusta ja -oppimateriaalia syksystä 2015 lähtien. MTK:n valmentamia koululähettiläitä on voi-

nut kutsua kouluun puhumaan maa- ja metsätaloudesta ympäri Suomen.

– Metropolialue on erityisen haastavaa aluetta koululähettilästoiminnalle, kertovat järjestökoulutuksen **Anna-Liisa Knuuti** ja **Sakari Alasuutari**.

Maataloja on alueella vähän ja ne ovat kaukana asukkaiden arjesta. Koululaisia on kuitenkin paljon ja keskusliiton alaisuudessa onkin ollut oma koululähettilästoiminta, jossa Helsingin yliopiston maatalous-metsätieteellisen tiedekunnan opiskelijoita on kiertänyt kertomassa pääkaupunkiseudun oppilaitoksille maa- ja metsätaloudesta.

Keskusliitto kouluttaa oppaita

Myös keskusliiton toiminta siirtyi tänä vuonna järjestökoulutuksen valmennuksen piiriin ja Simonkadulle otettiin valmennukseen Uudenmaan alueella aloittavia maatalooppaita. Keskusliiton uusiksi

”Opettajat pitävät tärkeänä, että joku tulisi koululle kertomaan, mistä ruoka tulee.”

MAATILAOPPAITA KOULUIHIN

Uudenmaan alueen opettajilla on mahdollisuus tilata MTK-keskusliiton maatalaoppaita koululle: <https://www.lyyti.fi/reg/maatilaopas>

maatilaoppaiksi valittiin neljä Helsingin yliopiston opiskelijaa. Uudet maatalaoppaat ovat lähdössä innoissaan kouluihin.

– Opiskelijat ovat erittäin motivoituneita ja pitävät työtä kiinnostavana. Heiltä tuli myös paljon uusia ideoita, miten koulutusmateriaalia voisi täydentää vastaamaan yhä paremmin koulu-
laisten tarpeita, Knuuti kertoo.

Alasuutari kertoo, että kouluilla riittää kiinnostusta maatalaoppaisiin. Maatalaoppaat on mahdollista tilata Uudenmaan alueen kouluihin verkkolomakkeen kautta.

Uudet maatalaoppaat aloittivat työnsä Educa-messuilla

Kaikki neljä uutta opasta aloittivat työnsä tammikuussa opettajille suunnatuilla Educa-messuilla. **Senja Luomajärvi** ja **Essi Kiander** opiskelevat molemmat Helsingin yliopistossa maataloustieteitä pääaineenaan kotieläintiede. Luomajärvi on kiertänyt kouluja aiemminkin, lähinnä emolehmätuotannosta puhuen.

– Tilaisuus päästä puhumaan maataloudesta vielä enemmän ja laajemmin innosti hakemaan mukaan, Luomajärvi kertoo.

– Odotan erityisesti sitä, että pääsen kertomaan maataloudesta niille, joille aihe on vieras.

Kiander komppaa Luomajärveä.

– On tärkeää, että ihmiset saavat ajantasaista ja faktaperäistä tietoa maataloudesta, Kiander painottaa.

– Maataloudesta on vallalla paljon uskomuksia ja mielikuvat saattavat vaihdella 1950-luvun kolmen lehmän maataloista kauhukuviin tehotuotannosta, Kiander jatkaa.

Keskustelut Educassa opettajien kanssa ovat vahvistaneet uusien lähettäjien käsitystä siitä, että maatalaoppaille on kouluissa kysyntää ja tarvetta.

– Koulujen välillä on selkeästi paljon vaihtelua. Maakunnista tulevat opettajat ovat kertoneet vierailevansa naapuritaloilla, mutta varsinkin pääkaupunkiseudun opettajat pitävät tosi tärkeänä sitä, että joku tulisi koululle kertomaan

mistä ruoka tulee, Kiander avaa Educassa keskusteltua.

Oppilaitosyhteistyötä tehdään liitoissa ympäri Suomen

MTK-Pohjois-Suomessa koululähettilästoimintaa tehdään yhteistyössä Oulun ammattikorkeakoulun luonnonvarayksikön opiskelijoiden kanssa. Toiminta on integroitu opiskelijoiden opintoihin, ja he saavat projektista opintopisteitä.

MTK-Pohjois-Suomen järjestöagrologi Sirpa Laitinen kertoo, että ensimmäisenä vuonna projektissa aloitti 20 koululähettilästä. Toiminta jatkuu jo toista vuotta uusien opiskelijoiden kanssa. Opiskelijoita on koulutettu yhteistyössä keskusliiton koulutussuunnittelija Sakari Alasuutarin kanssa. Lisäksi vanhat opiskelijat ovat antaneet vinkkejä ja kertoneet kokemuksistaan.

– Liiton henkilöt ovat olleet koululähettiläiden tukena, mutta opiskelijat ovat itse hoitaneet markkinoinnin ja koulujen kontaktoinnin. Opiskelijat ovat olleet tosi omatoimisia ja tykänneet, että vierailut ovat hauskaa käytännön tekemistä. Samalla he ovat huomanneet, miten suuri tietovaje kouluissa on, niin

oppilailla kuin opettajillakin, Laitinen kertoo.

Tulevaisuudessa toimintaa voitaisiin laajentaa myös muualle Suomeen. Uutta virtaa oppilaitosyhteistyöhön kaivattaisiin esimerkiksi Pohjois-Savoon. MTK-Pohjois-Savon aluepäällikkö **Sirpa Lintunen** kertoo, että alueella tehdään koululähettilästyötä, mutta tarve olisi nykyistä suurempi.

Alueella toimii keskusliiton koululähettiläitä, mutta he toimivat usein muissakin luottamustehtävissä eikä aikaa tahdo riittää oppilaitosyhteistyöhön. Toimintaan kaivattaisiin uudistusta ja esimerkiksi toimintaa koordinoiva henkilö Itä-Suomen alueelle.

Alueen koululähettiläillä on ollut käytössään sekä keskusliiton tuottamaa materiaalia että kuvia ja videoita omilta tiloiltaan. Tuottajat kaipaisivat kannustusta ja materiaalia erityisesti siihen, miten kohdata koululaiset.

– Viljelijät kaipaavat lisää ohjausta siihen, kuinka uskaltautua puhumaan kriittisille yläkoululaisille. Materiaalia löytyy hyvin pienemmille lapsille, mutta yläkoululaisten kohtaaminen jännittää tuottajia, Lintunen kertoo. ●

Maatila ja Mylly opettaa koululaisille modernin maatalan toimintaa

PÄÄKAUPUNKISEUDUN KOULULAISET PÄASEVÄT

maataloushommiin Helsinki-Vantaan Yrityskylässä, jossa käy lukuvuoden aikana noin 8000 oppilasta tutustumassa työelämään ja yhteiskuntaan. MTK ja Helsingin Mylly ovat mukana kertomassa, miten puuro päätyy lasten lautasille.

Henrietta Dahlman MTK:n viestinnästä kertoo, että koululaiset pääsevät Yrityskylässä tutustumaan maatalan arkeen. MTK:n ja Helsingin Myllyn yritys on nimeltään Maatila ja Mylly.

– Halusimme antaa pääkaupunkiseudun

koululaisille mahdollisuuden tutustua maatalan töihin, ja samalla vähän muokata sitä kuvaa, mikä monella saattaa olla. Että maatalous ei ole mitenkään juttua, vaan modernia yrittäjyyttä, Henrietta Dahlman kertoo.

Maatila ja Mylly -yrityksessä viljellään maata ja tehdään viljasta myytäviä tuotteita. Puuron reitti toukokuusta ruokapöytään aukeaa oppilaille. Kaikissa Suomen yrityskylissä on Metsäsäätiön avustuksella mukana myös Metsänhoitoyhdistys, joten koululaiset saavat samalla kertaa hyvän käsityksen metsätaloudestakin.

METSÄNHOITOYHDISTYKSEN JÄSENEENÄ
SAAT 10 % ALENNUSTA
KOTI- JA METSÄVAKUUTUKSISTAMME.

Sijoita metsäkaupasta saadut tulot sijoittamisen ja säästämisen palveluihimme, niin metsäsi jatkaa kasvuaan myös päätehakkuun jälkeen!

Lue lisää lahitapiola.fi/maatilat

Christie

KASVAA
NURINPÄINKIN

**alko-
holeja**

PIRKAN-
MAALLA
YHTYY
TONAVALAN

**metalli-
verbi**

Gregory

VIH-
DE-
AR-
TISTI
VIKMAN

RUOKA-
VALI-
OSSA
TAR-
KEAA

RAN-
GAIS-
TUKSIA

KESKI-
PITUI-
NEN

LEHTI
KUIN
AIKA

ELIOT
NESSIN
JAH-
TAAMA

FORD
POIK-
KEA-
MISTA

GO-
RILLA

ALLER-
GIA-
KASVI
TUONI

PYY-
DYKSIA
LANKA

ARIA
YO-
SHIKO

OPIS-
KELIJAN
KÄMPÄ

SAA-
RINEN
KITSAS

HEDEL-
MÄTÖN

LINTU
KROKOTIILIN
KYŢNELEILLÄ

VALTA-
KUNNAN
KOIRA
MARY

PÄTKÄ
TES-
TIA

ANTAA
SUR-
MATA

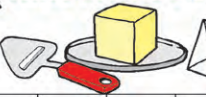
AIHEUT-
TAA
HARMIA
AKULLE

VÄRI-
KAS
LAULA-
JATAR

ASEIS-
SA

KELIAA-
KIKOILLE
SOPI-
VIA

katsomossa

VOIMA-
LAI-
TOKSEN
PAIKKA

FIKSUUKSIA

KOHU

VARMOJA

ITALI-
ASSA
KYNTÄ-
MISIIN

KAAN-
TEITA
HUONOM-
PAAN

VENEILIJÖILLÄ

VE-
NE-
LUOK-
KA

TUU-
LEN-
HENKI

FARMI

VAPAH-
TAA
SYDÄN-
LÄÄKE

LOIS-
TAVAA

VEH-
NÄSIA

ASUI
PE-
RUSSA-
AANI

VALTA-
KUNNAN
KOIRA
MARY

LOIS-
TAVAA

ANTAA
SUR-
MATA

AIHEUT-
TAA
HARMIA
AKULLE

VÄRI-
KAS
LAULA-
JATAR

ASEIS-
SA

KELIAA-
KIKOILLE
SOPI-
VIA

KO.
PAIK-
KAAN

ISOMPI... MUUT
KIRJAILIJA
KOTRO

OHTA-
MAA
KALEVA

Päivikki Otronen sylissään sininen Niila-nalle. - Lapsena minulla ei ollut nallea. Leikin aina nukeilla, tunnustaa nallentekijä Päivikki Otronen.

Nappisilmät katselivat tarkkaavaisina.

Pienenpienet nallenpennut halusivat osallistua jutuntekoon poseeraamalla.

NALLEJA JA TARINOITA

Nallentekijä Päivikki Otrosen ei lapsena ollut nallea. Nyt aikuisena niitä riittää, sillä nallet tuovat osan maaseutuyrittäjän toimeentulosta.

Päivikki Otrosen Louhi-Nalle-paja sijaitsee Louhen tilalla Lieperissä, Pohjois-Karjalassa.

- Synnyinsijoilla, äidin kotipaikalla, Otronen täsmentää.

Louhen tilalla on edelleen peltoa, joka on luomuviljelyssä, mutta pelkkä tilanpito ei perhettä elätä. Yrittäjän on pitänyt keksiä aina jotakin toimintaa tilanpidon ohelle. Puoliso on tilan ulkopuolella töissä ja perheen viisi lasta ovat jo aikuisia.

Metsänhoitoyhdistys Pohjois-Karjalan puheenjohtajanakin tällä hetkellä toimiva Otronen on aina ollut käsi-työihminen ja nalleja hän on tehnyt jo

vuodesta 2001.

- Silloin tuli sellainen elämäntilanne, että piti vähän miettiä ja kerätä voimia. Päätin ilmoittautua nallentekokurssille, kun sellainen lähistöllä järjestettiin. Ensimmäisen kurssin jälkeen tuntui siltä, että en ikinä tee näitä enää. En tajunnut koko touhusta mitään, Otronen puuskahtaa.

- Puolen vuoden päästä menin seuraavalle kurssille.

Kurssien jälkeen nalleja alkoi syntyä. Ensin lahjoiksi lähipiirille, sitten nalleja kysyttiin jo myyntiinkin. Pikkuhiljaa nalleista on muodostunut osa yrittäjätoimintaa.

Fiiliksen ja tilausten mukaan

Nyt Otronen on tehnyt yli 300 nallea ja kesällä 2017 hän piti vanhassa riihessä Louhi-Nallen 100 nallea -näyttelyn 100-vuotiaan Suomen kunniaksi.

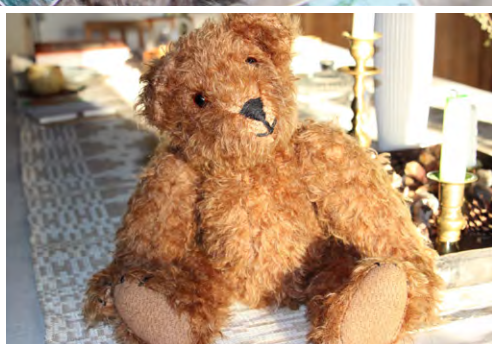
- Välillä menee pitkään, että en tee näitä ollenkaan. Sitten taas tulee sellainen oikea fiilis tai tilaus. Rankin työvaihe on täyttäminen. Täyte pitää saada sisälle todella tiiviisti, ja siihen menee paljon aikaa. Täyttämistä ei voi tehdä yhteen menoon, vaan täyteen pitää antaa painua ja levätä välillä. Kaikki saumat ommellaan käsin tikkauslangalla. Yhden nallen tekemiseen

Louhi-Nallen paja entisessä navetanpäädyssä on pullollaan käsitöitä ja käsityötarvikkeita

Uusin tulokas, Aate, nautti tarinoineen kevätauringosta

Ensimmäinen nalle, Nikodemus, hymyilee salaperäisesti kahvipöydässä.

”Jokaiselle nallelle annan nimen ja keksin pienen tarinan.”

kulua nallen koosta riippuen 15-20 tuntia aikaa, Otronen kertoo.

Otronen hakee kahvipöytään seuraksemme ensimmäisen tekemänsä nallen, Nikodemuksen.

– Nikodemus on vähän löysä, ei ole tarpeeksi täytetty, Otronen pahoittelee.

Tuntuu kuin nallet eläisivät, osallistuisivat keskusteluun ja kertoisivat omat tarinansa. Viimeisin tulokas, pieni Aate-nalle ottaa aurinkoa maljakkoon nojaten. Kirjahyllystä pöydälle kipittää kolme ilveksenpennun näköistä pikkunallea. Ne asettuvat poseeraamaan kahvikupin viereen. Nikodemus hymyilee jotenkin tietäväisen näköisenä.

Nallet ovat yksilöitä

Otronen tekee nalleja tunteella ja kaikesta huomaa, että nämä eivät ole mitään tusinatavaraa.

– Jokaiselle nallelle annan nimen ja keksin pienen tarinan. Nallet kuvataan ja kirjataan muistikirjaan kuvan kanssa, hän sanoo.

– Vaikka joskus olen yrittänyt tehdä kaksi samanlaista, ei niistä koskaan tule samanlaisia. Jokaisella on oma ilmeensä, olemuksensa, sielunsa. Koskaan ei tiedä, minkä näköinen ja niminen nalle sieltä tulee, ennen kuin se on valmis.

Nallejen karva on mohairvillaa. Sitä ei saa Suomesta, mutta täyte on kotimaista

mäntylastua Karstulasta.

– Se tuoksuukin niin ihanalta.

Louhi-Nallen paja on entisessä navetan päädyssä, josta lehmät lähtivät vuonna -91. Nyt se on pullollaan nalleja ja muita Otrosen käsitöitä.

On jotenkin tarkkailtu olo. Seiniltä tuijottaa kymmeniä nappisilmiä, lukemattomin erilaisin ilmein. Vaaleansininen Niila-nalle, joka muuten on vielä vailla kotia, haluaa syliin ja kuvaan.

Kyllä, päätin tilata myös itselleni nallen, kun minullakaan ei sellaista ole koskaan ollut. Odotan jännityksellä, millainen tyyppi sieltä oikein tulee. Ja tykkäämmeköhän me toisistamme? ●

Aurinkosähköä jäsenille

Kannattaako maatilalla investoida aurinkosähköön? MTK tarjoaa etuna jäsenille aurinkosähköä avaimet käteen -palveluna yhteistyössä Lähienergialiiton jäsenyritysten kanssa.

Pirkanmaalainen maidontuottaja **Esko Yli-Pärri** investoi aurinkosähköön jäsenedun ja investointituen avulla.

Yli-Pärin tila Pirkanmaalla on ollut saman suvun hallussa jo vuodesta 1540. Esko Yli-Pärri on tilan 16. isäntä. Uudehkossa, vuonna 2015 rakennetussa 70 lehmän navetassa täysautomaattinen ruokintalaite ja lypsyrobotti tarvitsevat sähköä vuorokauden ympäri.

Sähkönkulutus mietitytti Yli-Pärrä. Hän päätti selvittää, kannattaisiko tilalla investoida aurinkosähköön. Investoidessa painavat aina taloudelliset syyt, mutta aurinkoenergian kohdalla vaikutti myös hankinnan vastuullisuus. Uusiutuva energia on ajankohtainen aihe ja mautiloilla riittää aurinkopaneeleille kattopinta-alaa.

– Jos maatilat investoisivat valtakunnan tasolla aurinkoenergiaan, voisi sillä olla positiivinen viesti kuluttajien suuntaan, Yli-Pärri pohtii.

Aurinkopaneelit asennettuna

MTK TARJOAA JÄSENETUNA aurinkosähköä avaimet käteen -palveluna. Voit valita useammasta verkkoon kytkettävän aurinkosähköjärjestelmän tarjoajasta omalle tilallesi sopivimman tai lähettää samansisältöisen tarjouspyynnön samalla kertaa useammalle toimijalle. Jäsenedun tarjoajat ovat Lähienergialiiton jäsenyrityksiä ja heidän toimintatapsansa noudattavat yhdistyksen sääntöjä.

Heidi Siivonen (oik.) haastatteli Esko Yli-Pärrä aurinkoenergia-aiheiseen podcastiin.

Yli-Pärin energiamietteet eivät jääneet pohdinnan tasolle. Hän päätti hyödyntää MTK:n jäsenetua, ja kilpailutti palvelua tarjoavia yrityksiä MTK:n jäsenverkossa. Yli-Pärin valitsema yritys hoiti asennuksen alusta loppuun.

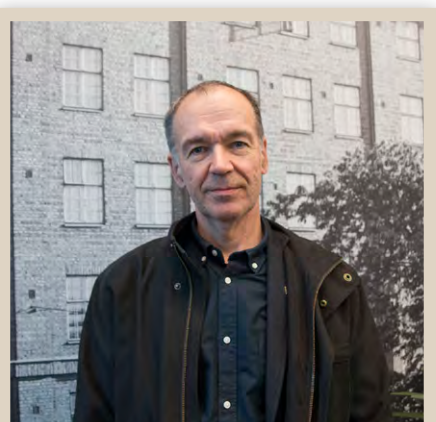
– Itse en tehnyt kyllä yhtään mitään, laiskottelin vaan, Yli-Pärri nauraa.

Tuskinpa maidontuottaja juuri laiskottelemaan ehtii, mutta yrittäjän on hyvä tehdä sitä, mitä itse osaa parhaiten.

MTK:n jäsenedun lisäksi Yli-Pärri hyödynsi investointitukea.

– Haettiin se 40 % investointituki, jonka tähän saa, Yli-Pärri kertoo.

MTK-Pohjois-Savon puheenjohtaja **Juha Partasella** on ollut paneelit katolla jo kolme vuotta. Partasen tilalta Pielavedeltä löytyy peltoa, metsää sekä sikataloutta.

Juha Partanen hankki aurinkopaneelit tilalleen jo kolme vuotta sitten.

Juha Partanen asennutti aurinkopaneelit tilalleen jo kolme vuotta sitten, jolloin aurinkopaneeleihin ei ollut vielä käytössä investointitukea.

– Kyllä se oli enemmän sellainen periaatteellinen päätös. Mutta koko ajanhan ne hinnat tietysti laskevat, Partanen huomauttaa.

Pielavedellä on oltu paneeleihin tyytyväisiä. Alussa paneelien toimintaa tuli seurailtua mielenkiinnosta jatkuvasti, mutta käytössä ne ovat melko huomaamattomia.

Talviauringon tuottama energiamäärä on yllättänyt Partasen.

– Se on se talviaurinko ihmeellinen. Vaikka auringonkulma on alhaalla niin valkoiset hanget heijastavat taustasäteilyä. Maalis- ja huhtikuun ovat yllättävän tehokkaita kuu-kausia, Partanen kertoo aurinkopaneelien tuottavuudesta. ●

”Uusiutuva energia on ajankohtainen aihe.”

Katso
kaikki jäsenedut:
[www.mtk.fi/
jasenedut](http://www.mtk.fi/jasenedut)

Sähköisellä jäsenkortilla nyt kahvit R-kioskilta

MTK:N SÄHKÖINEN JÄSENKORTTI on viljelijän taskukokoinen työpöytä.

Tarjoamme kahvit kaikille sähköisen jäsenkortin haltijoille. Lataa kortti puhelimeesi ja vilauta kortista löytyvää Ärrä-koodia lähimmällä R-kioskillasi, jolloin saat koodia vastaan ilmaisen kahvin.

Etukoodi on kertakäyttöinen ja voimassa 20.3. – 20.6.2019 Kahvin saa vain esittämällä kupongin sähköisestä jäsenkortista.

Miksi ladata MTK:n sähköinen jäsenkortti?

- Jäsenedut aina taskussa mukana

- Ajankohtaiset uutiset, sosiaalisen median kuumimmat puheenaiheet ja blogit
- Tilaa uutiskirjeitä ja kuuntele podcastia
- Kilpailut ja erityistarjoukset vain sähköisessä jäsenkortissa

Sähköisen jäsenkortin voi tilata älypuheliin MTK:n jäsenverkosta kohdasta "Omat tiedot". Tilaamisen jälkeen saat puhelimeesi tekstiviestin, jossa linkki ja ohjeet lataamiseen.

Jäsenmaksun on oltava maksettu ennen tilausta.

Lue lisää: mtk.fi/jasenyys

Esimerkkikuva

KUUNTELE MYÖS PODCAST -LÄHETYS AURINKOENERGIASTA:

<https://soundcloud.com/maaltavastaajat/aurinkoenergiaa-maatilalle-1012019>

MPÖ Plus

Vallankumouksellinen työkonediesel vaativiin olosuhteisiin

MPÖ PLUS -TYÖKONEDIESEL on ensimmäinen erityisesti työkonien dieselmootoreille suunniteltu moottoripolttoöljy. Sen laadukkaat lisäaineet puhdistavat polttoainejärjestelmää ja myös pitävät sen puhtaana. Puhdas moottori pääsee käymään täydellä teholla, minkä seurauksena kulutus ja käyttökustannukset pienenevät.

MPÖ Plus toimii ensiluokkaisesti kaikissa työkonien dieselmootoreissa ja suoriutuu erityisen hyvin pölyisissä ja kovaa vääntöä edellyttävissä olosuhteissa.

Myyntissä polttoöljyä myyville St1- ja Shell-asemilla sekä suoratoimituksina asiakkaan säiliöön.

Lue lisää www.st1.fi/mpo-plus

Tilaa numerosta 0800 166 266

UUTUUS

Ellivuorella laskettiin taas ystäviä

MTK-VARSINAIS-SUOMI, SATAKUNTA JA Pirkanmaa järjestivät yhdessä alueen metsänhoitoyhdistysten kanssa noin 13:n kerran Laske ystäväsi -laskettelupäivän Ellivuoren hiihtokeskuksessa Sastamalassa 8.2. Paikalla oli raikkaasta rätäsateesta huolimatta perinteiseen tapaan noin 1000 MTK:n ja metsänhoitoyhdistysten jäsentä ja heidän ystävänsä. Mukana vauhdikkaassa menossa oli myös Lähitapiola, joka järjesti paikalle soppatykin ja hiihtokouluopetusta.

TEKSTI JA KUVAT ANNE RAUHAMÄKI

MONTA TEHTÄVÄÄ. YKSI SANKARI.

Työn sankarista tuli entistä vahvempi. Valtra A-sarja siirtyy uudelle tasolle uusilla HiTech 4-malleilla.

Palkittu A-sarja on monikäyttöinen traktori jokapäiväiseen työhön. Pikavaihdversion myötä se on entistä monipuolisempi ja helppokäyttöisempi. Saat ketteryyttä ja suoritushykyä pienessä paketissa.

**TOIMI
PIAN!**

**VARUSTE-ETU UUTEEN VALTRA-
TRAKTORIIN JOPA 8500 €.**

Räättälöi koneesi juuri sinun tarpeiden ja töiden mukaan. Kysy lisää myyjältäsi! Tarjous on voimassa 31.3.2019 saakka.

**AGCO
SUOMI**

→ **VALTRA-MYYJÄSI, AGCO SUOMI OY**
Lähimmän myyjän yhteystiedot saat numerosta 020 45 501 tai www.valtra.fi

Katso tarjelmän:
www.agcosuomi.fi

**YOUR
WORKING
MACHINE**

Vaikuttajavalmennettavat Brysselissä

MTK:N JÄRJESTÖKOULUTUKSEN VAIKUTTAJAVALMEN-
NUS -kurssin osallistujat pääsivät tutustumaan myös Brysselin edunval-
vontaan. Kurssilaiset kävivät Euroopan parlamentissa tapaamassa MEP
Anneli Jäätteenmäkeä sekä tietenkin myös paikallisella maatilalla
ihmettelemässä Belgian sininen -lihakarjaa.

TEKSTI ANNE RAUHAMÄKI KUVA MERI REMES

KALENTERI

28.-29.3.

**Maa- ja metsätalouspolitiikan seminaari
opiskelijoille**

28.-29.3.

Maaseutunuorten Kevätkirjaus- risteily

16.-17.4.

MTK:n valtuuskunnan kokous, Helsinki

25.-27.4.

Maaseutunuorten kevättrieha, Levi

Ristikön
ratkaisu

**OUTLANDER 6x6
PRO+**

BUILT FOR HARD WORK

HENRIK MATTILA, METSURI

Mitä haastavampi maasto, sitä paremmin uusi Outlander 6x6
PRO+ suoriutuu. Pohjolan olosuhteisiin suunniteltu uutuus
asettaa uuden mittapuun kuusipyöräisille mönkijöille.
Valmiina raskaan työkäytön haasteisiin.

WE'RE BUILT FOR THIS

OUTLANDER 6x6 alkaen 9 990 € + toimituskulut, sis. ALV.

LUE LISÄÄ: CanAmOffroad.com

**HYÖDYNNÄ
JOPA 500 €:n
MHY-/MTK-JÄSENETUSI!**
Kysy lisää jälleenmyyjältäsi.

can-am

Can-AmOffroad.com

©2019 Bombardier Recreational Products Inc. (BRP). Kaikki oikeudet pidätetään. TM, © ja BRP-logo ovat
BRP:n tai sen tytäryhtiöiden rekisteröityjä tavaramerkkejä. Koska tuotteiden laatu ja innovatiivisuus ovat
keskeisen tärkeitä, BRP varaa oikeuden sitoumuksesta milloin tahansa lakkauttaa tekniset tiedot, hinnan,
rakenteen, ominaisuudet, mallit tai varusteet tai muuttaa niitä. Jotkin mallikuvat voivat sisältää lisävarusteita.

#ääanimaalle

Ääni ratkaisee myös eduskuntavaaleissa 14.4.
Muista antaa omasi menestyvälle maalle.

Luodaan yhdessä turvallinen tulevaisuus ja mahdollisuuksia täynnä oleva Suomi. Omaisuudensuoja, ruuantuotannon omavaraisuus ja huoltovarmuus on turvattava sekä energiaomavaraisuutta nostettava. Jokaisella on oltava mahdollisuus turvalliseen asuinympäristöön, niin maaseudulla kuin kaupungeissa.

Tutustu MTK:n vaaliohjelmaan mtk.fi
ja kysy ehdokkaaltasi, onko hän samaa mieltä.